

ภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึก ในสภาวะของมิติและกาลเวลา

REFLECTIONS OF SUBCONSCIOUS THROUGH DIMENSIONS AND TIME

พงษ์ศักดิ์ ตังติวาจา

PONGSAK TANGTIWAJA

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สาขาวิชาทัศนศิลป์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2552

KMITL-2009-AR-M-005-087

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึก ในสภาวะของมิติและกาลเวลา

REFLECTIONS OF SUBCONSCIOUS THROUGH DIMENSIONS AND TIME

T105085

พงษ์ศักดิ์ ตั้งติวาจา

PONGSAK TANGTIWAJA

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....105085
วัน,เดือน,ปี.....16 พ.ย. 2552

.b.....
.i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2552

KMITL-2009-AR-M-005-087

REFLECTIONS OF SUBCONSCIOUS THROUGH DIMENSIONS AND TIME

PONGSAK TANGTIWAJA

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF FINE ARTS PROGRAM IN VISUAL ARTS
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2009
KMITL-2009-AR-M-005-087**

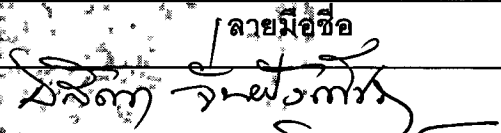

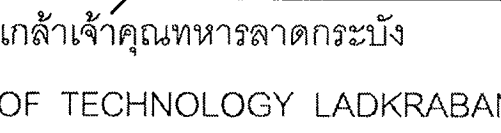

COPYRIGHT 2009

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึกในสภาวะของมิติและกาลเวลา
Reflections of Subconscious Through Dimensions and Time
นักศึกษา นายพงษ์ศักดิ์ ตั้งติวาจา
รหัสประจำตัว 47062021
ปริญญา ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ทัศนศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.อลิตา จันฝั่งเพชร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม -

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
รศ.อลิตา	จันฝั่งเพชร	
รศ.สรวรรณรงค์	สิงหนะณี	
ศ.เดชา	วราขุน	
รศ.มัลลิกา	มังกรวงษ์	
ศ.ชลุด	นันทเสมอ	

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 14 พฤษภาคม 2552 เวลา 10.00 น.

สถานที่สอบ สาขาวิชาศิลปกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพปฎล สุวณานนท์)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

วันที่ 28 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึกในสภาวะของมิติและกาลเวลา
นักศึกษา	นายพงษ์ศักดิ์ ตั้งติวจา
รหัสประจำตัว	47062021
ปริญญา	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์
ปีการศึกษา	2552
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์อลิตา จันผิงเพชร

บทคัดย่อ

ประสบการณ์ในวัยเด็ก ความทรงจำในอดีตทั้งด้านบวกและด้านลบ จะถูกเก็บรวบรวมสะสมไว้ในจิต ในสภาวะการรับรู้ที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปเราอาจมองสภาพจิตใจของมนุษย์ออกเป็นสามระดับกว้างๆคือ ระดับจิตสำนึก (consciousness) ระดับจิตใต้สำนึก (sub-consciousness) และ ระดับจิตไร้สำนึก (unconscious) ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกระดับสภาวะจิต มีอิทธิพลในฐานะแรงบันดาลใจ หรือแรงผลักดันต่อการกระทำของมนุษย์ ในความเข้มข้นที่แตกต่างกันไม่มากนักน้อย ความพยายามของข้าพเจ้าในการทำงานครั้งนี้คือ การดึงอารมณ์ ความรู้สึกในระดับจิตใต้สำนึกที่ถูกกดทับไว้ มาสู่ระดับจิตสำนึกที่รับรู้กันได้ ผ่านงานศิลปะของข้าพเจ้า

จิตใต้สำนึก มีกลไกหลายประเภทที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า ไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจ การเก็บกดของอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความฝันหรือความจำ ซึ่งล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรม ที่ไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายได้ การแสดงออกทางศิลปะจึงเป็นเสมือนการปลดปล่อยของอารมณ์ ความกดดันต่างๆ ที่สั่งสมเพิ่มพูนขึ้น จากประสบการณ์ในอดีตที่พบพานผ่านเข้ามา และฝังอยู่ลึกๆ ใต้จิตสำนึกส่วนตัวของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้หยิบยกเรื่องราว ประสบการณ์ในอดีต ที่สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ ความโหยหา การพลัดพรากจากสิ่งที่รักและผูกพันด้วยความต่างกันของมิติ และกาลเวลามาเป็นเนื้อหา ข้าพเจ้าใช้เทคนิคภาพถ่าย ผสมกับระบบการพิมพ์ภาพดิจิทัลลงบนพื้นวัสดุต่างๆ นำเสนอเป็นผลงานสื่อผสม (Mixed Media) จำนวน 3 ชุด ที่เกิดจากการประกอบกันของงาน 2 มิติ และ 3 มิติ ภายใต้เงื่อนไขของศิลปะการจัดวาง (Installation) โดยเลือกใช้วัสดุที่เป็นภาพถ่าย แผ่นกระจกใส กระจกเงา แผ่นอะคริลิก และแผ่นไม้ มาประกอบในรูปของเครื่องเรือน เครื่องใช้ไม้สอย ที่มีเรื่องราวผูกพันกับความทรงจำในอดีตของข้าพเจ้า โดยสร้างมิติลงตาจากการทับซ้อนและเหลื่อมกันของภาพที่อยู่ต่างระนาบกัน และเงาสะท้อนกลับไปมาบนกระจก เป็นเสมือนตัวแทนของความทรงจำที่เกิดขึ้นต่างมิติและช่วงเวลา

ผลงานศิลปะชุดนี้เป็นการค้นหาแนวทางในการทำงานศิลปะของข้าพเจ้า ผ่านความทรงจำ
ที่แฝงเร้นภายใต้จิตใต้สำนึก เพื่อจะได้ค้นหาแนวคิดและเทคนิค ในการพัฒนาความสามารถทาง
ศิลปะให้มีรูปแบบเฉพาะตัวยิ่งขึ้น

Thesis Title	Reflections of Subconscious through Dimensions and Time
Student	Mr. Pongsak Tangtiwaja
Student ID.	4706062021
Degree	Master of Fine Arts
Program	Visual Arts
Year	2009
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Alita Jungfungpetch

ABSTRACT

Childhood experiences and memory – both positive and negative – is stored differently in level of perceptions. Broadly speaking, conditions of human minds can be divided into consciousness, sub-consciousness and unconsciousness. All, I believe, inspire or dictate human behaviors in different manners and degrees. My effort in this project is to bring subconsciously repressed thoughts and feelings into consciousness via my art works.

Sub-consciousness has a great effect on inspiration, motivation, suppression, ratiocination, dream and memory, all of which could not always be easily explained. For me, expression through arts can be a channel to release innermost parts of my mind. It is like an emotional discharge, a way to free my cumulative pressures from the past hidden deep inside of me.

Therefore, subjects in this thesis are based on my experience in the past, be they sympathy, yearning, and separation from the loved one, in different space and time frames.

Techniques employed are collaborative mixtures between photography and digital printing system on various textures. The three sets of such mixed media are featured in both two and three dimensions, under the context of installation. Textures used are a photo print, a piece of clear glass, a mirror plate, an acrylic plate, and a plywood, presented in forms of furnitures and appliances related to memory and experience of my past. Overlapped pieces of glasses or acrylic plates in different layers create illusive reflections and dimensions that represent my memory in different space and time.

This artwork is a venture to develop my artistic approach inspired by memories under subconscious levels to advance my concepts in artistic skills.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากศาสตราจารย์เกียรติคุณชลุค นิมเสมอ รองศาสตราจารย์ มัลลิกา มังกรวงษ์ และรองศาสตราจารย์ อธิตา จันฝั่งเพชร อาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาวิจิตรศิลป์ และภาควิชาศิลปะที่กรุณาให้คำสั่งสอน วิจัย และแนะแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ จรัสกุล เคชะคุปต์ ปิยมิตรที่ดีตลอดเวลาที่รู้จักกัน คุณพรฤทธิ์ สุขสุเดช และ คุณพรรณศรี ชูอารยะประทีป สำหรับความปรารถนาดีและกำลังใจที่มีให้สม่ำเสมอตลอดมา อีกทั้ง เพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ครบถ้วน ณ ที่นี้ สำหรับแรงสนับสนุนและ ผลักดันให้ทำงานได้สำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ของข้าพเจ้าที่เป็นแรงบันดาลใจในการ สร้างสรรค์งานศิลปะและเป็นผู้ให้ที่แท้จริงตลอดมา พี่น้องทุกคนในครอบครัว ตั้งติวาจา ตลอดจน ครุอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบัน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้กับผู้มีพระคุณทุก ท่านมาที่นี้ด้วย

พงษ์ศักดิ์ ตั้งติวาจา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ.....	V
สารบัญภาพ.....	VII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์.....	1
1.2 แนวความคิดการสร้างสรรค์.....	1
1.3 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์.....	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	2
1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์.....	2
บทที่ 2 ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 ศิลปะแนวคอนเซ็ปชวล (Conceptual Art).....	4
2.2 ศิลปะแนวสื่อผสม (Mixed Media).....	6
2.3 ศิลปะการจัดวาง (Installation).....	8
2.4 อิทธิพลทางศิลปะ.....	12
2.4.1 เกียรติศักดิ์ ชานนารท	12
2.4.2 ถาวร โกอุดมวิทย์.....	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์.....	20
3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	20
3.2 การสร้างภาพร่าง	21
3.3 การสร้างสรรค์.....	26

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	32
4.1 การวิเคราะห์ผลงานโดยรวม	32
4.1.1 เรื่องราว.....	32
4.1.2 เนื้อหา.....	32
4.1.3 การแสดงออก.....	32
4.1.4 สัญลักษณ์.....	32
4.1.5 ทักษะธาตุ.....	34
4.1.6 องค์ประกอบศิลป์.....	34
4.2 การวิเคราะห์ผลงานแต่ละชุด.....	34
4.2.1 ผลงานชุดที่ 1.....	34
4.2.2 ผลงานชุดที่ 2.....	35
4.2.2 ผลงานชุดที่ 3.....	35
4.3 การวิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบ.....	36
ผลงานวิทยานิพนธ์.....	39
บทที่ 5 สรุปผลการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะ.....	43
บรรณานุกรม.....	44
ประวัติผู้เขียน.....	45

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 Marcel Duchamp. Bicycle Wheel. 1951. สื่อประสม.....	5
2.2 Christo. The Umbrella Japan. 1984-1991. ภาพร่างลายเส้น.....	7
2.3 กมล ทศนาญชติ. โลกแห่งความยุ่งยาก. 2522. สื่อประสม. ขนาดผันแปรได้.....	9
2.4 ธรรมศักดิ์ บุญเชิด. Myself. 2530. ขนาดผันแปรได้.....	9
2.5 มณฑิธร บุญมา. กลุ่มของรูปปฐมฐาน. 2532. สื่อประสม. 130 x 50 x 500 cm.....	10
2.6 ฤกษ์ฤทธิ ธีระวิษ. Untitled (Free). 2535. สื่อประสม. ขนาดผันแปรได้.....	10
2.7 สุธี คุณาวิชยานนท์. ช้างลอยน้ำ. 2538. สื่อประสม 80 x 400 cm.....	11
2.8 แดง บัวแสน. สภาวะความเสื่อมถอยและโดดเด่นในสังคม. 2541. สื่อประสม.....	11
50 x 150 cm.....	11
2.9 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. จิตรกรรม. 2511. สื่อประสม. 150 x 150 x 40 cm.....	13
2.10 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. ความบันดาลใจจากไม้แขวนเสื้อ. 2512. สื่อประสม.....	14
195 x 138 x 65 cm.....	14
2.11 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. จิตใต้สำนึก 4. 2524. สีนํ้ามันบนผ้าใบ. 136 x 80 x 9.5 cm.....	15
2.12 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. สภาวะไร้สำนึก 1. 2525. สีนํ้ามันบนผ้าใบ. 172 x 83 x 11 cm.....	15
2.13 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. สภาวะไร้สำนึก 2. 2525. สีนํ้ามันบนผ้าใบ. 173 x 93 x 9 cm.....	16
2.14 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. จิตใต้สำนึก 1. 2523. สื่อประสม. 153 x 100 x 26 cm.....	16
2.15 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. ภาวะของจิตใต้สำนึก 1. 2523. สีนํ้ามันบนผ้าใบ.....	17
140 x 120 x 8 cm.....	17
2.16 ถาวร โกอุดมวิทย์. จินตนาการจากอดีต. 2524. สื่อประสม. 127 x 86.5 x 122 cm.....	19
2.17 ถาวร โกอุดมวิทย์. จินตนาการจากอดีต 2. 2524. สื่อประสม. 127 x 86.5 x 122 cm.....	19
3.1 ตัวอย่างภาพถ่ายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์.....	20
3.2 ตัวอย่างภาพถ่ายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์.....	21
3.3 ตัวอย่างภาพถ่ายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์.....	21
3.4 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	22
3.5 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	22
3.6 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	22
3.7 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	22
3.8 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	23

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.9 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	23
3.10 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	23
3.11 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1.....	23
3.12 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	23
3.13 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	23
3.14 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	24
3.15 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	24
3.16 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	24
3.17 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	24
3.18 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	24
3.19 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	24
3.20 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	25
3.21 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2.....	25
3.22 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 3.....	25
3.23 ภาพถ่ายสำหรับภาพร่างที่ 3.5.....	26
3.24 ภาพถ่ายสำหรับภาพร่างที่ 3.5.....	26
3.25 ภาพแสดงการแยกระนาบภาพ บนแผ่นอะคริลิกใสในตู้เสื้อผ้า.....	27
3.26 ภาพแสดงการแยกระนาบภาพ บนแผ่นอะคริลิกใสในตู้เสื้อผ้า (แก้ไข).....	27
3.27 ภาพถ่ายของตู้ลิ้นชัก.....	27
3.28 ภาพถ่ายของภาพร่างที่ 3.7.....	27
3.29 ภาพถ่ายก่อนการตกแต่งภาพสำหรับภาพร่างที่ 3.7.....	28
3.30 ภาพถ่ายแก้ไข สำหรับภาพร่างที่ 3.7.....	28
3.31 ภาพถ่ายแก้ไขสำหรับภาพร่างที่ 3.7.....	28
3.32 ภาพถ่ายตามภาพร่างที่ 3.8.....	28
3.33 ภาพถ่ายตามภาพร่างที่ 3.8 (แก้ไข).....	28
3.34 ภาพถ่ายที่ตกแต่งภาพแล้ว ตามภาพร่าง 3.15 และ 3.16.....	29
3.35 ภาพถ่ายแยกระนาบตามภาพร่างที่ 3.21.....	29
3.36 ภาพถ่ายที่ตกแต่งภาพแล้ว ตามภาพร่างที่ 3.2.....	30

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.37 ภาพถ่ายที่ถูกเลือกมาขยายตามภาพร่างที่ 3.22.....	30
3.38 ภาพถ่ายที่ถูกเลือกมาขยายตามภาพร่างที่ 3.22.....	30
3.39 บรรยากาศในสถานที่ติดตั้งผลงาน.....	31
3.40 บรรยากาศในสถานที่ติดตั้งผลงาน.....	31
4.1 แสดงโครงสร้างองค์ประกอบหลัก.....	36
4.2 แสดงโครงสร้างองค์ประกอบหลัก.....	37
4.3 แสดงโครงสร้างองค์ประกอบหลัก.....	38
4.4 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึงหมายเลข 1.....	40
4.5 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึงหมายเลข 2.....	41
4.6 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึงหมายเลข 3.....	42

ข้าพเจ้าเลือกใช้ภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นบนวัสดุประเภทกระจก และแผ่นอะคริลิก ที่เป็นส่วนประกอบของตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้ง กรอบรูป หรือบานหน้าต่าง โดยจัดทำขึ้นใหม่เพื่อลอกเลียนของเดิมที่มีอยู่ หรือบางชิ้นเป็นวัสดุของจริง เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกับการมองเห็น ที่ใช้วิธีการทับซ้อนของระนาบภาพที่โปร่งแสงและเรียงลดหลั่นกัน มีการใช้ผลของภาพสะท้อนที่แปรเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมของสถานที่ติดตั้ง สร้างให้เกิดการลวงตาของภาพสองมิติที่ดูเหมือนสามมิติ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการชมงานศิลปกรรมชุดนี้ จะช่วยสนับสนุนแนวคิดของพุทธศาสนา ที่พูดถึงไตรลักษณ์ให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น อีกทั้งการแปรเปลี่ยนของภาพที่เกิดขึ้น แปรผันตามตำแหน่งของการมอง จะช่วยให้ผู้ชมได้ใช้จินตนาการ และประสบการณ์ส่วนตัว ในการเข้าไปมีส่วนร่วม กับผลงานที่อยู่ตรงหน้าได้

1.3 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อแสดงออกถึงแนวคิดที่เป็นนามธรรม โดยสื่อสารผ่านผลงานทางศิลปะ
2. เพื่อทดลอง ค้นคว้า หารูปแบบใหม่ที่เป็นอัตลักษณ์ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะต่อไปในอนาคต

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ปฏิบัติงานสร้างสรรค์ด้วยการใช้ศิลปะแบบสื่อผสม 2 และ 3 มิติ ภายใต้เงื่อนไขของศิลปะการจัดวาง (Installation Art) จำนวน 9 ชิ้น ที่ประกอบเป็นงาน 3 ชุด ในผลงานแต่ละชิ้นจะเป็นการนำเทคนิคพิมพ์ภาพแบบดิจิทัลบนวัสดุต่างๆ มาประกอบกันขึ้นเป็นเครื่องเรือนและส่วนประกอบของบ้าน โดยสื่อให้เห็นถึงสัมพันธ์ภาพของบิดาและมารดาที่เกิดขึ้น ต่างช่วงเวลา ในมุมมองและความทรงจำของข้าพเจ้า เล่าเรื่องผ่านภาพถ่ายที่พิมพ์อยู่บนวัสดุ โปร่งใสและวางทับซ้อนอยู่บนระนาบที่ต่างกัน รวมถึงการสะท้อนกลับของภาพที่ปรากฏขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเปลี่ยนมุมมอง

1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์

1. ศึกษาค้นคว้าภาพถ่ายเก่าๆ สอบถามเรื่องราวจากมารดาของข้าพเจ้า เพื่อนำมาเป็นแรงบันดาลใจและแนวคิดในการสร้างสรรค์
2. สร้างภาพแบบร่างหลายๆแต่กำหนดมิติและแนวความคิดที่ชัดเจน
3. สร้างชิ้นผลงานลอกเลียนเครื่องเรือนไม้ และส่วนประกอบของบ้านจากต้นฉบับ
4. ถ่ายภาพตามแบบร่างที่ออกแบบไว้
5. ตกแต่งภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
6. นำไปพิมพ์ลงบนวัสดุที่เตรียมไว้ด้วยระบบดิจิทัล

7. แก้ไขและประกอบชิ้นผลงานให้สมบูรณ์
8. จัดวางและติดตั้ง

บทที่ 2

ศิลปะกรรมที่เกี่ยวข้อง

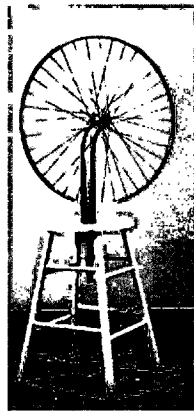
การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง ภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึก ในสภาวะของมิติและกาลเวลา แม้จะเป็นผลงานสร้างสรรค์ ที่มีเนื้อหาเรื่องราวเฉพาะตนของข้าพเจ้า มุ่งสะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนตัว ผ่านวัสดุที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยเปลี่ยนหน้าที่ให้วัสดุเหล่านั้นกลายเป็นสื่อ หรือตัวนำความคิดแทน ซึ่งตรงกับแนวความคิดของศิลปะแนวคอนเซ็ปชวล และมีลักษณะทางรูปแบบ (Style) ของผลงาน ที่สอดคล้องกับศิลปะสื่อประสม (Mixed Media) ในเรื่องของกาผสมผสานเทคนิคและวัสดุที่หลากหลายเข้าด้วยกัน และชิ้นงานยังถูกสร้างสรรค์ออกมาเป็น 3 มิติ กินพื้นที่กาจัดแสดง เหมือนรูปแบบศิลปะการจกวาง (Installation) นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังได้รับอิทธิพลจากแนวความคิด เนื้อหา เรื่องราว ของศิลปินไทยบางท่าน ที่สร้างสรรค์ผลงานบางชิ้น บางยุคอยู่ในแนวทางนี้ และสามารถนำมาอ้างอิงถึงได้ ดังเช่น เกียรติศักดิ์ ชานนารถ และ ถาวร โกอุดมวิทย์ เป็นต้น

2.1 ศิลปะแนวคอนเซ็ปชวล (Conceptual Art)

ศิลปะแนวคอนเซ็ปชวล เป็นแนวคิดในการกำหนดคุณค่าของศิลปะด้วยความคิด การรับรู้ทางความคิด และการแสดงออกทางปัญญาร่วมสมัย เริ่มมีบทบาทขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1960 โดย เอ็ดวาร์ด คีนโฮลซ์ (Edward Kienholz) ศิลปินแนวพ็อพและนิวเรียลลิสต์ชาวอเมริกัน บางครั้งมีชื่อเรียกว่า “Idea Art” หรือ “Information Art” มีส่วนเชื่อมโยงกันกับศิลปะประเภท Body Art, Performance Art, Minimal Art และ Land Art

Marcell Duchamp ศิลปินในกลุ่มดาดา ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำในการบุกเบิกศิลปะในแนวนี้ เพราะเขาสนใจในความคิดของศิลปินมากกว่าตัวงานที่สำเร็จออกมา นั่นชี้ให้เห็นว่าศิลปะแนวคอนเซ็ปชวล เป็นศิลปะที่เบี่ยงเบนความสนใจของผู้ดูจากตัวงานศิลปะ (Art Object) ไปสู่ ความคิด (Idea) ที่เป็นตัวจักรสำคัญในการสร้างสรรค์ Duchamp กล่าวว่ววัตถุทั้งหลายที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันของเรา ไม่ว่าจะเป็นวาสตูสำเร็จรูปหรือวัสดุเหลือใช้แล้วนั้น สามารถจะนำมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะได้ โดยความหมายดั้งเดิมในตัวของมันจะถูกเปลี่ยนไป และทำหน้าที่เป็น “สื่อ” หรือตัวนำความคิดที่อาจไม่ได้มีความหมายสัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอยอีกต่อไป แต่ตัวสื่อนั้นคือ “ความคิด” ทั้งที่เป็นของศิลปินและผู้ดู เขาได้แสดงทัศนนะว่า ผลงานศิลปะควรมีสาระสำคัญที่พิเศษนอกเหนือไปจากการสร้างสรรค์ ซึ่งใช้ฝีมือ ดังที่ได้ปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณีนิยม ศิลปะไม่ควรถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมที่แน่นอนตายตัว ความสำคัญของงานศิลปะควรอยู่ที่ความตั้งใจและความคิดของศิลปินมากกว่าความรู้สึกในเรื่องของความงามตามเกณฑ์ทาง

สุนทรียศาสตร์ ซึ่งเขาเห็นว่าศิลปินที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น Matisse, Picasso และ Mondrian สร้างสรรค์งานในลักษณะของศิลปะเพื่อศิลปะ (Art for Art's Sake) แต่สำหรับเขา การสร้างสรรค์ศิลปะเป็นการแสดงออกทางความคิด (Art As Idea) ซึ่งแนวความคิดนี้ได้ให้อิทธิพลโดยตรงต่อผลงานศิลปะในแนว Neo-Dada ทั้งงานของ Jasper Johns และ Robert Rauschenberg ที่นำวัสดุสำเร็จรูปหลากหลายชนิดมาใช้ในการสื่อความหมายและความคิดทางศิลปะ

ภาพที่ 2.1 Marcel Duchamp. Bicycle Wheel. 1951. สื่อประสม.

Conceptual Art ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความคิด รูปแบบ หรือวิธีการแต่ประการใด ศิลปินมีแนวคิดและความเป็นส่วนตัวในการแสดงออกอย่างอิสระ อาจให้ความสำคัญกับคุณค่าทางสุนทรียภาพน้อยกว่าคุณค่าทางความคิด แต่มีเงื่อนไขสำคัญในการทำงานคือ ต้องใช้ความคิดควบคู่กับความรู้ ในการเลือกสรรสื่อ หรือวัสดุต่างๆมาสร้างสรรค์งาน Conceptual Art เป็นบทบาททางศิลปะที่น่าสนใจ ที่ถือว่าเป็นขนบนิยมแนวใหม่ทางศิลปะที่ใช้เหตุผลเป็นหลัก แม้จะเป็นเหตุผลส่วนตัวของตัวศิลปินเอง

Conceptual Art สามารถแสดงออกได้ในลักษณะของศิลปะการจัดวาง (Installation) โดยการสร้างพื้นที่ที่มีอยู่ให้มีชีวิต ด้วยการทำงานศิลปะในแนว 3 มิติที่ไม่จำกัดรูปแบบ เทคนิค วิธีการ หรือวัสดุ บางครั้งก็มีรูปแบบของสื่อผสม (Mixed Media) เช่น ใช้วัสดุตั้งแต่สองประเภทที่มีความแตกต่างกัน หรือใช้กรรมวิธีที่แตกต่างกันตั้งแต่สองอย่างขึ้นไป

ส่วนเนื้อหาสาระที่เป็นแนวคิดของศิลปินนั้นมีความหลากหลาย แต่ที่เหมือนกันคือการทำศิลปะในแนวนี้ศิลปินต้องใช้เวลาและประสบการณ์ ตลอดจนความรู้ในสิ่งที่จะนำมาทำเป็นงานศิลปะ โดยมีขั้นตอนของการทำวิจัย ศึกษาหาข้อมูล บันทึกเป็นภาพถ่าย ทำแผนภูมิ สะสมวัสดุ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเป็นต้น ไม่ใช่คิดขึ้นมาแล้วแสดงออกโดยฉับพลัน ปราศจากเหตุผลและจุดมุ่งหมาย

แม้ว่า Conceptual Art จะเป็นศิลปะที่เข้าใจได้ค่อนข้างยาก ทั้งยังไม่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายนักในวงการศิลปะของไทย แต่ความนิยมชมชอบทางศิลปะเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล และรสนิยมเฉพาะตัว หากพิจารณาในแง่ของการศึกษาแล้ว การเรียนรู้และทำความเข้าใจกับแนวคิด รูปแบบ ตลอดจนการแสดงผลออกทางศิลปะของศิลปินต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง (สมพร รอดบุญ.2534:16-19)

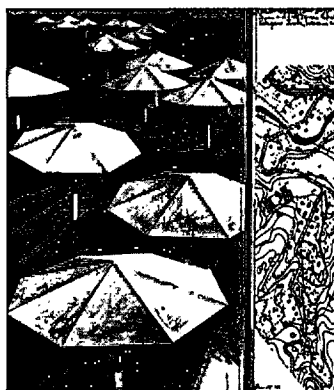
2.2 ศิลปะแนวสื่อผสม (Mixed Media)

Mixed Media หรือสื่อผสม ได้ถูกนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางในวงการศิลปะร่วมสมัยของไทย “Media” ในแง่ศิลปะแบ่งออกเป็นสองความหมายคือ วัสดุที่ใช้เป็นสื่อในการแสดงผลงานศิลปะและกรรมวิธีหรือวิธีการในการสร้างสรรค์ศิลปะ ดังนั้นความหมายของคำว่า “Mixed Media” คือการใช้วัสดุผสมหรือการใช้กรรมวิธีในการสร้างสรรค์ในลักษณะผสม

สำหรับสื่อผสมในแง่ของการใช้วัสดุเป็นส่วนในการแสดงผลออกของศิลปินนั้น ชนิดของวัสดุจะไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัว วัสดุที่ศิลปินนำมาใช้ผสมผสานกันในงานอาจเป็นทั้งวัสดุที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติหรือวัสดุที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ และสำหรับสื่อผสมที่เน้นในด้านของกรรมวิธีหรือวิธีการแสดงผลออกของศิลปิน ก็เป็นสื่อที่ไร้ขอบเขตจำกัด จะใช้กรรมวิธีอะไรก็ได้โดยอิสระ เช่น ภาพถ่ายผสมจิตรกรรม เสียงประกอบประติมากรรม เป็นต้น

Mixed Media เป็นเพียงการระบุให้ทราบว่าในงานศิลปะชิ้นนั้นๆ ศิลปินได้ใช้วัสดุผสมกรรมวิธีหรือสื่ออื่นๆ ในการสร้างสรรค์อันเป็นลักษณะผสม มีคำอื่น ๆ ที่มีความหมายในทำนองเดียวกันกับ Mixed Media เช่น Assorted Materials, Combine Materials, Combine Painting, Intermedia, Multimedia และ Mixed Mediums ซึ่งการใช้คำเหล่านี้ขึ้นอยู่กับทางเลือกตลอดจนความพึงพอใจของศิลปิน

ในศตวรรษที่ยี่สิบ การใช้วัสดุผสมได้เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการสร้างสรรค์ศิลปะมากขึ้น Picasso และ Braque ในลัทธิคิวบิสม์ ได้ชื่อว่าเป็นผู้บุกเบิกวัสดุต่างๆ ที่มีความแบนเป็นสองมิติมาปิดปะ (Collage) ลงบนงานจิตรกรรมซึ่งทำบนแผ่นระนาบ นอกจากนี้ยังมี Kurt Schwitters ศิลปินเยอรมัน นำเอาวัสดุที่เกี่ยวข้องกับการค้าและโฆษณาเช่น ฉลาก ป้ายสินค้า หนังสือพิมพ์และฝาขวดมาใช้ Marcel Duchamp นำวัสดุเหลือใช้ (Found Object) หรือวัสดุสำเร็จรูป (Ready Made Object) มาสร้างสรรค์งาน Christo ศิลปินชาวบัลแกเรีย นิยมแปรสภาพของวัตถุที่คุ้นเคยให้เป็นวัตถุที่อยู่ในอีกสภาพหนึ่งและมีความหมายต่างไปจากเดิม

ภาพที่ 2.2 Christo. The Umbrella Japan. 1984-1991. ภาพร่างลายเส้น.

ศิลปินร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะกลุ่มคาต้าในการนำเอาวัสดุสำเร็จรูป และวัสดุเหลือใช้ มาเป็นหัวใจสำคัญในการแสดงออกทางความคิดคือ Robert Rauschenberg และ Jasper Johns จนกลายเป็นแบบฉบับของศิลปะแบบ Pop Art ไปในที่สุด

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อใดที่ศิลปินร่วมสมัยในยุโรปและอเมริกา ใช้คำว่า Mixed Media ประกอบการอธิบายผลงานของเขา จะเห็นว่ามีการนำเอาวัสดุเหลือใช้และวัสดุสำเร็จรูปมาประกอบกันขึ้นในงานของเขา ไม่ว่าจะเป็นงานนั้นจะมีความเป็นสองมิติซึ่งเป็นลักษณะปะติดปะ (Collage) หรือการก่อรูปขึ้นแบบสามมิติ (Assemblage) หรือการผสมผสาน

การจำแนกประเภทของงานศิลปะที่ใช้วัสดุหรือกรรมวิธีผสมอาจเป็นการยาก อย่างไรก็ตามการพิจารณาคคุณค่าของศิลปะสื่อผสมนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของศิลปิน โดยศิลปินต้องมีแนวคิด ประกอบกับการแสดงออกอย่างชัดเจน ควรจะสื่อความหมาย สะท้อนคุณค่าและความงามทางศิลปะ มิใช่เป็นเพียงแค่การจัดวางองค์ประกอบโดยไร้จุดหมาย

มีการปรับเปลี่ยนสื่อผสมเข้าไปในประเภทของศิลปกรรม ในการจัดนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ เพื่อรองรับวิวัฒนาการทางด้านการสร้างสรรค์ของศิลปินในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะสากลและเปิดโอกาสให้กับศิลปินที่ทำงานในรูปแบบใหม่ นอกเหนือไปจากงานศิลปกรรมแนวของจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ แต่ก็มีศิลปินไทยรุ่นใหม่อีกหลายท่านที่ได้อิทธิพล และแรงบันดาลใจมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่นคอมพิวเตอร์ อาร์ตและวิดีโออาร์ตซึ่งไม่ใช่แนวทางแบบสื่อผสม แต่เป็นศิลปะอีกประเภทหนึ่งที่ทางตะวันตกเรียกว่า “Media Art” อาจเกิดปัญหาตามมาอีกในอนาคต ถึงคำจำกัดความของศิลปะประเภทสื่อผสม ที่จะยังคงใช้ต่อไปหรือต้องมีการเปลี่ยนแปลงคำเพื่อให้เหมาะสมและครอบคลุมรูปแบบทางศิลปะที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างทั่วถึง (สมพร รอดบุญ.2534.120-126)

2.3 ศิลปะการจัดวาง (Installation)

ในวงการศิลปะไทย ศิลปะแนวสื่อผสมเกิดขึ้นมาเพื่อท้าทายศิลปะนามธรรม (Abstract Art) ในต้นพุทธทศวรรษที่ 2520 ความเคร่งครัดในการทำงานแบบสื่อเดี่ยวค่อยๆ คลายตัวไป จึงมีการขยายขอบเขตของการสร้างสรรค์ ข้ามสื่อระหว่างจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และวัสดุสำเร็จรูป สื่อผสมทำให้สื่อสร้างสรรค์ของทัศนศิลป์ที่เคยจำกัดอยู่แค่ภาพหรือรูปที่นิ่งไปสู่สื่อภาพเคลื่อนไหวและศิลปะแสดง (Performance) ภาพเคลื่อนไหวในที่นี้หมายรวมถึง การฉายภาพยนตร์วีดีโอและโทรทัศน์ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนสำคัญของงานศิลปะแบบทัศนศิลป์ ส่วนศิลปะแสดงคือ การใช้ร่างกายในศิลปะทั้งของศิลปินเองและของผู้อื่นให้กลายเป็นปัจจัยสำคัญของตัวงานศิลปะ

ในพุทธทศวรรษที่ 2530 ศิลปะการจัดวาง (Installation Art) ได้เข้ามาในวงการศิลปะไทย งานประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับสถานที่ที่เป็นที่เฉพาะ (Site-Specific) เป็นผลงานที่ทำขึ้นสำหรับพื้นที่เฉพาะนั้นๆ แม้ว่าศิลปะการจัดวางส่วนใหญ่จะมีลักษณะของการผสมสื่อ คล้ายสื่อผสม แต่สื่อดั้งเดิมและสื่อผสมอย่างจิตรกรรมและประติมากรรม ต่างให้ความสำคัญเฉพาะกับศิลปวัตถุชิ้นนั้นๆ ในขณะที่ศิลปะการจัดวางจะมีความสำคัญอยู่ที่การประกอบส่วนต่างๆ หรือการจัดสภาพแวดล้อมของผลงานทั้งหมด

ศิลปะการจัดวาง เป็นงานศิลปะที่ทำให้คนดูได้ประสบการณ์ในการอยู่ร่วมหรือการที่มีศิลปะแวดล้อมตัวผู้ดู เช่นเดียวกับจิตรกรรมฝาผนังในพื้นที่สาธารณะและศิลปะในสถาปัตยกรรมทางศาสนาต่างๆ ที่มักจะมีลักษณะการจัดวางทุกอย่างโดยคำนึงถึงองค์รวม

การจัดวางให้ศิลปะหลายชิ้นหลายสื่อ สามารถอยู่รวมกันได้และเป็นเอกภาพ โดยคำนึงถึงความคิดแบบองค์รวม สำหรับสังคมไทยไม่ใช่เรื่องใหม่ ศิลปะไทยประเพณีมีการคิดและทำมานานแล้ว เช่นการออกแบบและจัดทำศาสนสถาน อย่างพระอุโบสถในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีประติมากรรมอย่างพระพุทธรูป ภาพจิตรกรรมบนฝาผนังและสถาปัตยกรรมไทย ที่ได้รับการจัดวางอย่างเป็นเอกภาพ หรือแม้แต่พิธีกรรมที่ชาวบ้านจัดทำขึ้นต่างๆ มากมาย อาจดูคล้ายกับศิลปะการจัดวาง ในศิลปะร่วมสมัยแบบตะวันตก

แต่วัฒนธรรมไทยประเพณีและวงการศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของไทย ก็ไม่เคยให้การยอมรับว่าการจัดวางแบบนี้ จะเป็นศิลปะ โดยตัวมันเอง ความรู้ในการจัดวางแบบดั้งเดิมนั้นก็ไม่เคยถูกพัฒนาให้เป็นรูปแบบทางศิลปะแบบหนึ่งด้วยเช่นกัน

ศิลปะไทยริเริ่มทำงานในลักษณะแบบศิลปะการจัดวางคนแรกๆ คือ กมล ทัศนาญชลี เมื่อปี 2523 โดยใช้ห้องนิทรรศการที่หอศิลป์แห่งชาติ กรุงเทพฯ จัดเป็นผลงานด้วยการติดตั้งหลอดสีขนาดใหญ่หลายหลอด แล้วโรยสีฝุ่นให้เป็นทาง คล้ายกับว่าหลอดสีเหล่านั้นถูกบีบให้ปล่อยสีออกมาเป็นทางยาว

ภาพที่ 2.3 กมล ทศนาญชดี. โลกแห่งความยุ่งยาก. 2522. สื่อประสม. ขนาดผันแปรได้.

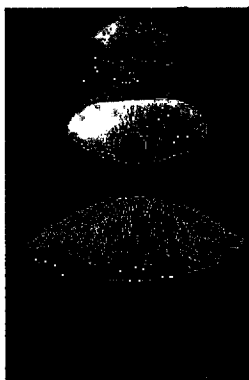
ปี 2527 เช่นกัน ธรรมศักดิ์ บุญเจิด ได้สร้างงาน สีสันบนหาดทราย บนชายหาดที่เกาะเสม็ด โดยได้ขุดแต่งหาดทรายให้เป็นหลุมสี่เหลี่ยม 4 หลุม ภายในมีท่อนไม้จากธรรมชาติที่ถูกเปลี่ยนเป็น สีสันสไต และร่างเปลือยทาสีของศิลปินเอง เข้าร่วมจัดวางเป็นส่วนหนึ่งของผลงานอีกด้วย

ภาพที่ 2.4 ธรรมศักดิ์ บุญเจิด. Myself. 2530. ขนาดผันแปรได้.

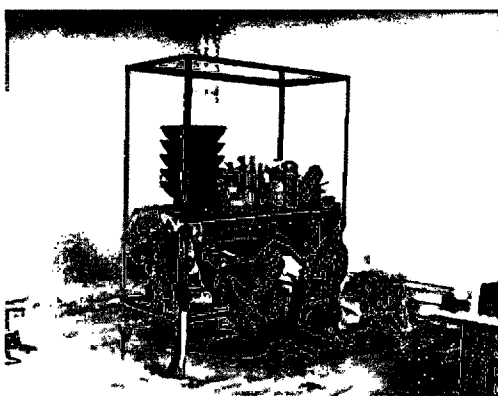
ในปีถัดมา 2528 อภินันท์ โปษยานนท์ ได้แสดงเดี่ยว สอนศิลป์ให้ไก่กรุง ที่หอศิลป์พีระศรี โดยการติดตั้งสื่อและวัสดุสารพัดชนิด เช่นลั้งไม้ ที่พิมพ์ภาพโมนาลิซา มีการฉายภาพและเสียงจาก วิดีโอและโทรทัศน์ ต่อมาในปี 2530 อภินันท์ ได้ใช้โทรทัศน์นับสิบเครื่องผสมกับเทคนิคภาพพิมพ์ บนจอโทรทัศน์เหล่านั้น มาจัดวางในห้องนิทรรศการด้วยผลงานชื่อ เสียงหัวเราะสีฟ้า

อีก 2 ปีต่อมา มณฑิธร บุญมา แสดงนิทรรศการเดี่ยวครั้งแรกที่หอศิลป์แห่งชาติ กรุงเทพฯ นิทรรศการเรื่องราวจากท้องทุ่ง เป็นการนำเอาวัสดุจากธรรมชาติและข้าวของสำเร็จรูปแบบชาวบ้าน ชาวชนบทไทย มาทำเป็นประติมากรรมแล้วจัดวางให้สัมพันธ์กับพื้นที่ ในปี 2530 ถึงต้น 2540 มณฑิธรได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปินแนวจัดวางที่ดีที่สุดคนหนึ่งของไทย และยังเป็นศิลปินไทยคนแรก ที่โด่งดังออกไปในระดับนานาชาติ อย่างที่ไม่เคยมีศิลปินไทยคนใดทำมาก่อน (สุธี คุณาวิชยานนท์ : 2547.32-35)

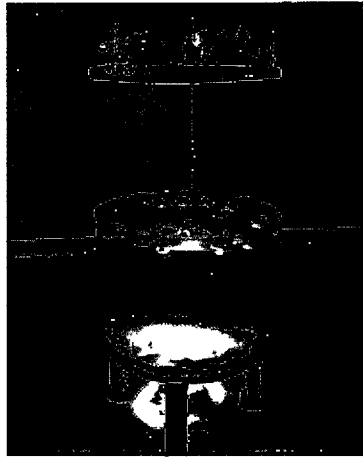
ภาพที่ 2.5 มณเฑียร บุญมา. กลุ่มของรูปปฐมฐาน. 2532. สื่อประสม. 130 x 50 x 500 cm.

ฤกษ์ฤทธิ ตีระวนิช ศิลปินไทยที่พำนักอยู่ในสหรัฐอเมริกา นำเสนอผลงานแนวจัดวางกับการแสดง (Performance) โดยแนวคิดที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยผู้ชมมีส่วนร่วมในการแสดงงาน ศิลปินจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาหารไทย ทำผัดไทย แกงเขียวหวาน ให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วมรับประทาน และทำกิจกรรมทั้งหมดในห้องแสดง

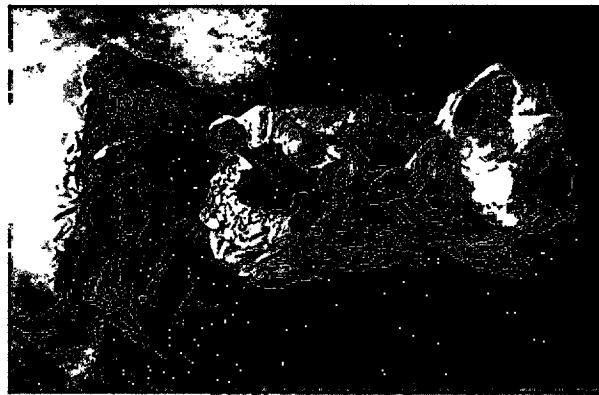
ภาพที่ 2.6 ฤกษ์ฤทธิ ตีระวนิช. Untitled (Free). 2535. สื่อประสม. ขนาดผันแปรได้.

สุธี คุณาวิชยานนท์ ใช้วัสดุที่เปลี่ยนแปลงด้วยความร้อนและเวลา คือน้ำแข็งหล่อเป็นรูปช้างแล้วปล่อยให้ละลายลงในถังน้ำ ในผลงานชื่อ "ช้างลอยน้ำ" พ.ศ. 2528 และสุธียังคงสร้างผลงานในเชิงอุปมาอุปไมยให้สติต่อสังคมในผลงานชื่อ "ช้าง 70 เชือก" พ.ศ. 2538 และผลงานชุด "ความซ้าซากอันเป็นนิรันดร์" พ.ศ. 2540-2541 ที่ใช้วิธีหล่อรูปคนในท่าไหว้แล้วใส่กลไกลงไปในรูปแบบหล่อเมื่อคนดูเข้ามาใกล้และใช้เท้าเหยียบสวิทช์ กลไกก็จะทำงานในท่าไหว้ซ้ำซากอยู่ตลอดเวลา

ภาพที่ 2.7 สุธี คุณาวิชยานนท์. ซ่างลอยน้ำ. 2538. สื่อประสม 80 x 400 cm.

แดง บัวแสน ใช้สื่อวัสดุประเภทผ้าและเชือกมัด เป็นรูปคนในอริยาบถต่างๆ บ้าง ก็เป็นคนจรจัดไร้ที่อยู่อาศัย ในผลงานชื่อ "สภาวะความเสื่อมถอยและโดดเดี่ยวในสังคม" พ.ศ. 2541

ภาพที่ 2.8 แแดง บัวแสน. สภาวะความเสื่อมถอยและโดดเดี่ยวในสังคม. 2541. สื่อประสม.
50 x 150 cm.

ความเคลื่อนไหวในงานศิลปะสมัยใหม่แนวสื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางเกิดขึ้นทั้งในภูมิภาคเอเชีย ยุโรป และอเมริกา ศิลปินแนวจัดวางจากประเทศไทย ถูกเชิญเชิญให้ไปแสดงผลงานในโครงการแสดงระดับโลก ทั้งงาน Biennial สำคัญๆ ของยุโรปและเอเชีย สิ่งที่กำลังดำเนินต่อมาก็คือ ศิลปินไทยและผลงานศิลปะกรรมของไทยจะได้ถูกนำไปเสนอต่อโลกชัดเจนขึ้น (วิโชค มุกดามณี. 2545 : 20-22)

2.4 อิทธิพลทางศิลปะ

ที่มาและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้า มีปัจจัยหลากหลายที่ส่งเสริม และผลักดันอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา จากการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ การได้ศึกษาดูงานของศิลปินที่ตนชื่นชอบ จนเกิดเป็นแบบอย่างทางความคิดประยุกต์รวมเข้ากับเทคนิคที่ข้าพเจ้าต้องการทดลองเพื่อให้เกิดการรับรู้ทางทัศนธาตุที่ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกตามที่ข้าพเจ้าต้องการ

2.4.1 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ

เกียรติศักดิ์ ชานนารถ เกิด พ.ศ. 2486 ที่กรุงเทพฯ เริ่มศึกษาศิลปะที่โรงเรียนช่างศิลป์ และคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับปริญญาศิลปมหาบัณฑิต ในปี พ.ศ. 2522 ปัจจุบันรับราชการเป็นอาจารย์สอนศิลปะที่ภาควิชาจิตรศิลป์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

เกียรติศักดิ์ ชานนารถ ทำงานจิตรกรรมในแนวทางที่ยึดเอาประสบการณ์ชีวิต นำมาเป็นจุดเริ่มต้นของแนวความคิดในการแสดงออกถึงความรู้สึกสะท้อนใจจากเหตุการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ซึ่งมีส่วนสำคัญในโครงสร้างของความคิดเป็นอย่างมาก ช่วงศึกษาในระดับปริญญาโท ศิลปินต้องการเสนอถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เสื่อมสลายลงตามกาลเวลา โดยผนวกกับความรู้สึกที่มองชีวิตในภาพของความไม่แน่นอน ซึ่งนำไปสู่ความคิดเรื่องโบราณสถานและวัฒนธรรมที่กำลังเสื่อม แต่แฝงด้วยวิญญูณแห่งอดีตอันรุ่งเรือง การนำเอารูปทรงของชิ้นส่วนและโครงสร้างภายในวัด นำมาจัดวางขึ้นใหม่ แต่ทุกส่วนยังมีลักษณะเหมือนจริงอยู่ ถือได้ว่าเป็นเนื้อหาของผลงานในลักษณะเหนือจริง

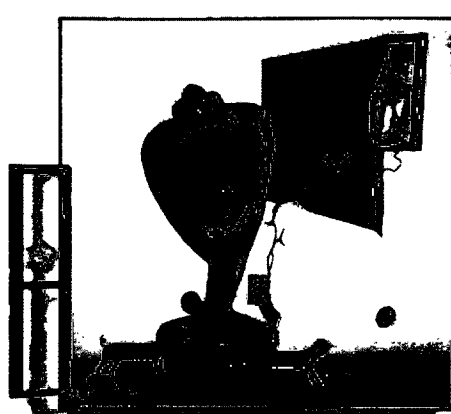
หลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว แนวความคิดก็เปลี่ยนไป โดยเริ่มมีทัศนคติว่าความเป็นไทยไม่ได้อยู่ที่โบราณสถานหรือศิลปวัตถุแบบโบราณ หากแต่อยู่ที่จิตวิญญาณและสิ่งแวดล้อมของปัจจุบันมากกว่า ศิลปินจึงได้นำรูปทรงของเสื้อผ้าที่ใช้อยู่เป็นประจำ นำมาสร้างขึ้นเป็นผลงาน แต่ได้มีการปรับระนาบของผลงานให้มีระดับสูงต่ำ ในส่วนช่องที่อยู่ของรูปทรงเสื้อผ้าเป็นการสร้างมิติในแนวนานจิตรกรรมที่น่าสนใจ จะสังเกตได้ว่า แนวผลงานของเกียรติศักดิ์ต้องอาศัยประสบการณ์สะสมทั้งจากประสบการณ์จริงทั่วไปและความคิดฝันที่จดจำมาแต่อดีต เป็นโครงสร้างหลักในแนวความคิดของผลงานระยะนี้ หลังจากนั้นศิลปินก็ได้ทำงานขึ้นอีกหลายชุด แต่ก็ยังคงอยู่ในเค้าโครงที่ไม่แตกต่างมากนักเพียงแต่นำความรู้สึกที่จริงจังก่เกี่ยวกับชีวิตมากขึ้น

ปัจจุบัน ประสบการณ์ที่พบเห็นผู้คน การรู้สึกถึงสภาพที่เปลี่ยนไปของชีวิตคน ทำให้เกียรติศักดิ์ได้เกิดแนวความคิดว่า กาลเวลาทำให้ชีวิตคนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นสาระสำคัญในช่วงนี้ และความสัมพันธ์ระหว่างคนตรีและชีวิต จึงหวน กาลเวลา ทั้งหมดนี้ก็ยังคงมีอยู่ รูปทรงที่ใช้ใน

ผลงาน ให้ความรู้สึกบอบบาง พร้อมทั้งจะแตกสลายออกจากกัน โดยมีที่มาจากรูปร่างของมนุษย์ โดยเฉพาะ ส่วนศีรษะ ศิลปินได้สร้างชิ้นจากความสะดวกใจที่ได้รับจากโศกนาฏกรรมที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์

ข้อวิเคราะห์ผลงานของเกียรติศักดิ์ที่กล่าวมานี้ เป็นทัศนะของสราวุธ ต้นณีกุล ที่ศึกษาผลงานของศิลปิน สำหรับความน่าสนใจในผลงานที่น่าจะกล่าวถึงในเรื่องที่ศิลปินเกี่ยวข้องกับ การใช้สื่อประสมเพื่อการสร้างสรรคก็คือ เกียรติศักดิ์เป็นผู้ที่อาจหาญทำงานสื่อประสมยุคแรกๆ ช่วงปี พ.ศ. 2510 - 2515 ในขณะที่ศิลปินไทยหลายๆ คน ทำงานอยู่ในกรอบประเพณีของการสร้างสรรค์ แต่เมื่อทำไปนานเข้า เขากลับทิ้งที่ท่าและแนวทางในสื่อประสมไป จนกระทั่งสุดท้ายกลับเข้าไปหา การเขียนภาพจิตรกรรมแบบ 2 มิติในที่สุด

ผลงานที่แหวกกฎเกณฑ์แบบเดิมๆ ของวงการศิลปกรรมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2512 ก็คือภาพ ชื่อ "จิตรกรรม" ที่ศิลปินใช้สื่อวัสดุนอกเหนือจากสีน้ำมันบนผ้าใบ ก็คือ ไม้ พลาสติก และ อลูมิเนียม และเขายังสร้างกรอบภาพให้หลุดจากขอบเขตเดิมอีกด้วย

ภาพที่ 2.9 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. จิตรกรรม. 2511. สื่อประสม. 150 x 150 x 40 cm.

เกียรติศักดิ์ยังสร้างงานแนวสื่อประสมเพิ่มขึ้น ในผลงานชื่อ "ความบังคาลใจจากไม้แขวนเสื้อ" เขากล่าวว่า "ชื่อภาพเป็นเพียงเหตุที่ทำให้เกิดการสร้างงานชิ้นนี้ ความจริงก็คือ เมื่อข้าพเจ้าเห็น ไม้แขวนเสื้อ ก็เกิดแรงกระตุ้นให้ทำงานศิลปะขึ้นมา ส่วนวัตถุดิบที่จะใช้ในการสร้างงานมันมีอยู่ในตัวข้าพเจ้าแล้วจนสิ้น เนื้อหาสาระของงานเกี่ยวกับชีวิตและสังขาร"

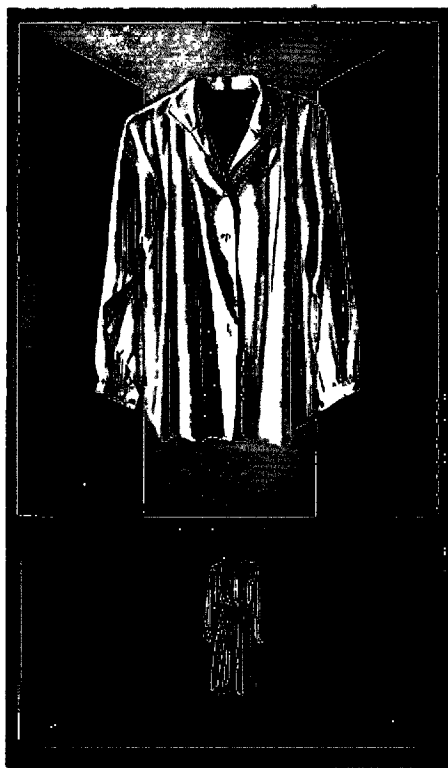
ผลงานชุดนี้ทำเป็น โครงสร้างโลหะ 3 มิติ มีไม้แขวนเสื้อ 2 อันห้อยแขวนรูปร่างของแผ่น โลหะบางๆ คล้ายกับรูปคน 2 คน มี 2 รูปทรง กล่าวได้ว่างานชุดนี้เป็นการใช้สื่อประสมหลากหลาย และยังก้าวหลุดจากผนังมาสู่งาน 3 มิติ ที่ใช้สรีระयरูปทรงย่อยที่ประกอบกันอย่างอิสระ

ภาพที่ 2.10 เกียรติกศักดิ์ ชานนารถ. ความบันดาลใจจากไม้แขวนเสื้อ. 2512. สื่อประสม.
195 x 138 x 65 cm.

ช่วงปี พ.ศ. 2519 - 2520 เกียรติกศักดิ์ค่อยๆ กลับเข้าไปทำงานจิตรกรรมแต่ซ่อนสื่อวัสดุไว้ในงานชื่อ "ซากชีวิต 1" ผลงานยังคงแสดงเรื่องราวของชีวิตและความตาย ซึ่งศิลปินได้เข้าถึงความทรงจำในอดีตจากการสูญเสียน้องชายขณะอยู่ในวัย 20 ปี ที่เสียชีวิตอย่างกะทันหันในช่วงเวลาที่ตัวเองศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ที่คณะจิตรกรรมฯ ศิลปินกล่าวว่า "คงเป็นเพราะความฝังใจที่มีอยู่เดิม ไม่ยอมเลือนหายไปจากความทรงจำ และย้ำเตือนไม่ให้ลืมเป็นระยะๆ ข้าพเจ้าสร้างงานศิลปะจากเรื่องราวของซากชีวิตอยู่ 2 ปี ได้ระบายสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจออกไป โดยการแปรเปลี่ยนให้เป็นงานศิลปะ สะท้อนสาระของความจริงแห่งชีวิตผสมผสานกับคุณค่าทางสุนทรียภาพ ข้าพเจ้าเชื่อว่า โดยวิถีทางของการสร้างสรรค์ เราสามารถเผชิญกับทุกเรื่องราวที่เข้ามาสู่ตัวเรา"

ปี พ.ศ. 2523 เกียรติกศักดิ์สร้างงานจิตรกรรมอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น อาศัยมิติในการประกอบภาพให้แตกต่างกัน เพื่อสร้างมิติของระนาบต่างๆ ในผลงานชุด ภาวะของจิตใต้สำนึก 2523, จิตใต้สำนึก 2524, ภาพหลอนของจิตใต้สำนึก 2524 และสภาวะไร้สำนึก 2525 ผลงานชุดนี้มีเนื้อหาสาระกล่าวถึง "งานชุดสำคัญของข้าพเจ้านั้น ไปยังจิตใต้สำนึกแท้ๆ เพื่อค้นหาตัวตนที่แท้จริงของตนเอง เป็นตัวตนที่หล่อหลอมมาจากการสังสมประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต จากตัวตนที่เป็นรูปธรรม ยังมีตัวตนที่เป็นนามธรรม คือ จิตใต้สำนึกที่ซ่อนเร้นอยู่ใน ภาวะการแสดงออกของจิตเหนือความเป็นจริงที่เป็นสามัญ มีความสลับซับซ้อนทางมิติ ทำให้เห็นความจริงแท้ของจิตภายในชัดเจนขึ้น ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระสำคัญในงานศิลปะที่ไม่ต้องการให้ค้นหาหรือทำความเข้าใจ แต่สื่อถึงกันด้วยความรู้สึก" (เกียรติกศักดิ์ ชานนารถ. 2544 : 18-19)

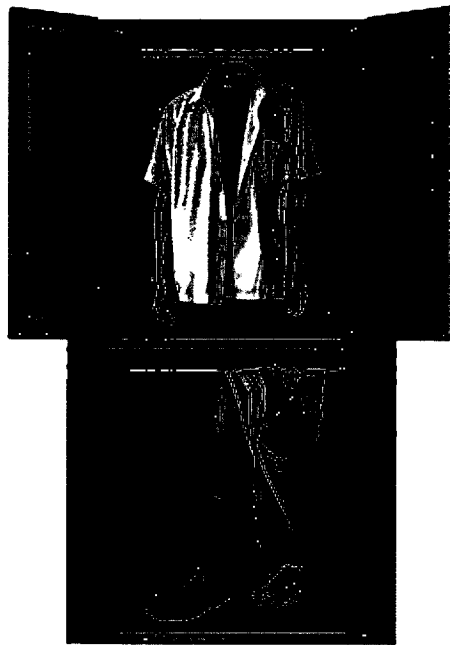
ภาพที่ 2.11 เกียรติศักดิ์ ชานนนารถ. จิตใต้สำนึก 4. 2524. สีนํ้ามันบนผ้าใบ. 136 x 80 x 9.5 cm.

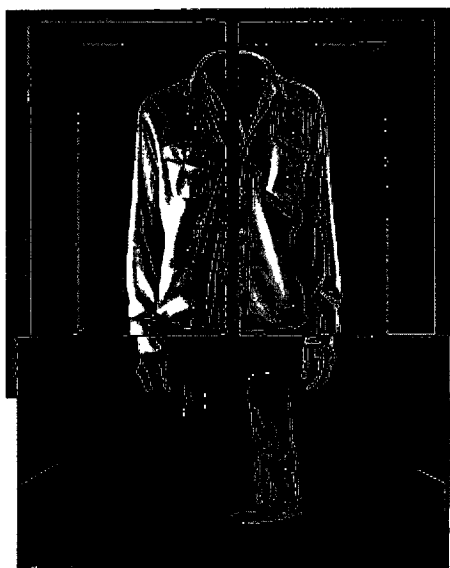
ภาพที่ 2.12 เกียรติศักดิ์ ชานนนารถ. สภาวะไร้สำนึก 1. 2525. สีนํ้ามันบนผ้าใบ.
172 x 83 x 11 cm.

ภาพที่ 2.13 เกียรติศักดิ์ ชานนนารถ. สภาวะไร้สำนึก 2. 2525. สีนํ้ามันบนผ้าใบ. 173 x 93 x 9 cm.

ภาพที่ 2.14 เกียรติศักดิ์ ชานนนารถ. จิตใต้สำนึก 1. 2523. สีอะครีลิก. 153 x 100 x 26 cm.

ภาพที่ 2.15 เกียรติศักดิ์ ชานนารถ. ภาวะของจิตใต้สำนึก 1. 2523. สีนํ้ามันบนผ้าใบ.

140 x 120 x 8 cm.

ข้าพเจ้าสนใจผลงานของเกียรติศักดิ์ ชานนารถ ในเรื่องราวของจิตใต้สำนึกที่สะท้อนผ่านผลงานชื่อเดียวกัน “จิตใต้สำนึก 1” เป็นภาพของผู้เสื้อผ้าที่เปิดออก มีไม้แขวนเสื้อที่มีแขนมนุษย์ออกมา ส่วนผู้ด้านล่าง มีกางเกงแขวนอยู่บนราว และมีเท้ามนุษย์อยู่ด้านล่าง ผลงานชุดนี้ให้อิทธิพลต่อผลงานชุดที่ 1 ของข้าพเจ้า เนื่องจากมีองค์ประกอบของวัตถุที่คล้ายกัน แต่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับแนวความคิดของข้าพเจ้ามากขึ้น

2.4.2 ถาวร โกอุดมวิทย์

ถาวร โกอุดมวิทย์ เกิด พ.ศ. 2499 ที่กรุงเทพฯ เริ่มศึกษาศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่าง และคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาภาพพิมพ์ ในปี พ.ศ. 2528 และเป็นศิลปินชั้นเยี่ยมสาขาภาพพิมพ์ในปี พ.ศ. 2535 ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนศิลปะ ที่คณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ถาวรสร้างผลงานภาพพิมพ์ จิตรกรรม และมีการใช้สื่อวัสดุในผลงานในระยะแรกๆ ช่วงปี พ.ศ. 2524 ผลงานภาพพิมพ์ได้ความบันดาลใจมาจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมของตัวเอง ความรู้สึกประทับใจในเหตุการณ์ต่างๆ จากอดีต การได้รำลึกถึงชีวิตตนเองในอดีตจากครอบครัว อันเป็นสังคมแรกของมนุษย์นั้น มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันหรือกำหนดวิถีชีวิต อารมณ์ ความรู้สึก และบุคลิกภาพของมนุษย์ ครอบครัวใดเกิดขึ้นด้วยความรัก ความเมตตา และความโอบอ้อมอารี ครอบครัวนั้นย่อมสร้างบุคลิกภาพที่ดีและอบอุ่นให้ผู้ที่อยู่ในครอบครัวนั้น และในทางตรงกันข้าม

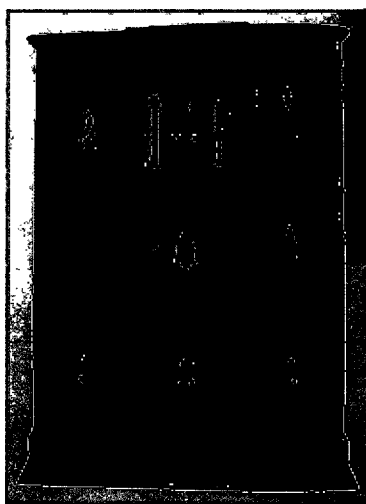
ถ้าครอบครัวใดขาดความรัก ความเข้าใจต่อกัน ครอบครัวนั้นย่อมสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีแต่ความแข็งแกร่งและหยาบกระด้าง

นอกจากความบันเทิงใจจากเรื่องราวในครอบครัว สิ่งที่น่าสนใจมาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์คือ วัสดุสิ่งของต่างๆ ที่มีความคุ้นเคยเกี่ยวข้อง มีความผูกพัน สิ่งของดังกล่าว อาจเป็นเครื่องใช้ส่วนตัว เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องประดับ ภาพถ่ายในอดีต ฯลฯ เป็นสิ่งที่สะท้อนบุคลิกของบุคคลแต่ละคน สร้างจินตนาการต่อให้ระลึกถึงเรื่องราวในอดีต ความผูกพันของบุคคลต่างๆ ในครอบครัว เขาใช้วิธีการทำงานด้วยภาพพิมพ์เทคนิค Photo Silkscreen ภาพพิมพ์โลหะ และวิธีการปะติด (Collage)

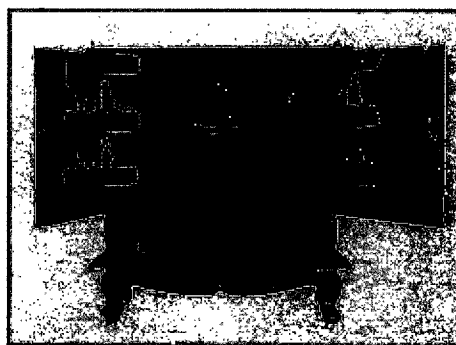
สิ่งสำคัญที่ทำให้ภาพถ่าย วัสดุสิ่งของและการผสมผสานเทคนิคต่างๆ ให้อยู่ร่วมกันได้ก็คือ การกำหนดโครงสร้างและบรรยากาศของแสง ให้เป็นส่วนประสานวัสดุเทคนิคหลากหลายเข้าด้วยกัน ความประทับใจในบรรยากาศเงียบสงบ ความมืดสลัวในยามพลบค่ำ และลำแสงที่สาดส่องอยู่ในความมืดเหนือช่องหน้าต่างผสานกับกลิ่นอายของคว้นรูป เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ มีคุณค่าต่อความรู้สึกในจินตนาการและการสร้างสรรค์ นอกจากความบันเทิงใจดังกล่าวแล้ว เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นคำบอกเล่าต่อกันจากบรรพบุรุษ การสัมผัสเหตุการณ์อันเป็นกิจวัตร ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจากอดีตจนปัจจุบัน คงเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าระลึกถึงอดีตและเกิดแรงกระตุ้นในการสร้างสรรค์งานศิลป์

ช่วงปี พ.ศ. 2524 ถาวรสร้างผลงานในลักษณะ 3 มิติมากขึ้น โดยนำเอาวัสดุสำเร็จเข้ามาประกอบในผลงาน อาทิเช่น ซองจดหมาย กระดาษสา ตะเกียง นาฬิกา ไม้โบราณ เป็นต้น สิ่งของที่นำมาใช้มีการพิมพ์ภาพ และใช้การจัดการของศิลปินเข้าไป ผลงานในช่วงนี้มีทั้งภาพพิมพ์และงานสื่อประสม 3 มิติ เช่น ผลงานชื่อ "Self Portrait 1957/8", 2524 และผลงานชื่อ "จินตนาการจากอดีต", 2524 และ "จินตนาการจากอดีต 2", 2524

ช่วงหลังต่อมา ถาวรลดการสร้างงานแบบ 3 มิติที่มีลักษณะลอยตัว มีการใช้วัสดุสำเร็จน้อยลง ผลงานจะใช้ฝาผนังเป็นที่ห้อยแขวนผลงาน และย้อนกลับไปสร้างผลงานภาพพิมพ์เป็นระยะๆ ผลงานที่ทำเป็นสื่อประสมระหว่างการปะติดและนำไม้ไผ่มาประกอบ เช่น ภาพชื่อ "Gold & Silver Paper A", 2523 และ "ทุกอย่างไหล", 2537 (วิโชค มุกดามณี : 2545 : 148-149)

ภาพที่ 2.16 ถาวร โกอุดมวิทย์. จินตนาการจากอดีต. 2524. สื่อประสม. 127 x 86.5 x 122 cm.

ภาพที่ 2.17 ถาวร โกอุดมวิทย์. จินตนาการจากอดีต 2. 2524. สื่อประสม. 127 x 86.5 x 122 cm.

ข้าพเจ้าสนใจผลงานของ ถาวร โกอุดมวิทย์ ในเรื่องการนำเสนอผลงาน โดยใช้ภาพถ่าย และวัสดุจริง เช่น ไม้ไผ่เก่า ตะเกียง เข้ามาประกอบเพื่อเน้นอารมณ์ความรู้สึกที่หวนรำลึกถึงวัยเด็ก ของศิลปิน เช่นเดียวกับผลงานของข้าพเจ้า ที่ย้อนกาลเวลา กลับไปมองภาพความทรงจำในอดีต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์งาน

จากเหตุการณ์การสูญเสียบิดาของข้าพเจ้าได้สร้างความสะเทือนใจ และให้ข้อคิดหลายอย่างในการดำรงชีวิต ข้าพเจ้าได้เก็บรวบรวมแรงบันดาลใจจากสถานที่ สิ่งของเก่าๆ เครื่องใช้ไม้สอย จดหมาย ภาพถ่ายเก่าๆ ผนวกเข้ากับความทรงจำที่ร้อยเรียงรวมกัน เป็นการรวบรวมฐานข้อมูลที่ไม่ได้เน้นหลักการอ้างอิงและวันเวลาเพื่อบันทึกเหตุการณ์ แต่เป็นการรวบรวมเรื่องราว เพื่อเสริมส่งให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกที่เพียงพอสำหรับการสร้างสรรค์งานศิลปกรรม

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับมารดาถึงเรื่องราวครั้งอดีต ตลอดจนเก็บรวบรวม วิเคราะห์ทั้งภาพเหตุการณ์ และสิ่งของต่างๆ ที่อยู่ในความทรงจำผนวกเข้ากับอารมณ์ ความรู้สึกระลึกถึง ที่เกิดขึ้นเมื่อเห็นสิ่งของที่มีเรื่องราวเกี่ยวพันกับความผูกพันระหว่างบิดาและมารดาของข้าพเจ้า สร้างสรรค์ต่อไปด้วยจินตภาพใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นตามอารมณ์และความรู้สึกด้านบวก เป็นการแสดงออกของกระบวนการทางความรู้สึกมากกว่าจะนำเสนอข้อเท็จจริงหรือเหตุผลที่ต้องการคำตอบ ข้าพเจ้าใช้ความรู้สึกส่วนตัวที่อยู่ภายในจิตใจเป็นจุดเริ่มต้น จากนั้นก็ต่อยอดด้วยจินตนาการเพื่อขยายอารมณ์ความรู้สึกนั้น ให้กว้างไกลออกไปในทิศทางที่ข้าพเจ้าต้องการ

ภาพที่ 3.1 ตัวอย่างภาพถ่ายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 3.2 ตัวอย่างภาพถ่ายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์

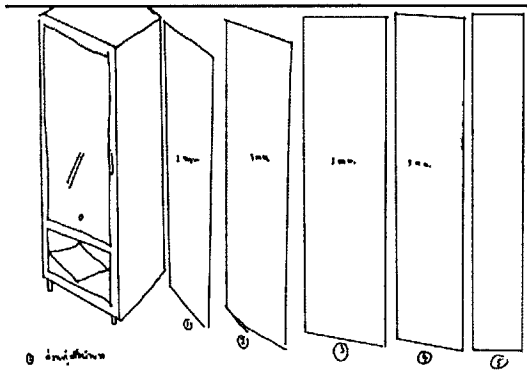
ภาพที่ 3.3 ตัวอย่างภาพถ่ายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์

3.2 การทำภาพร่าง

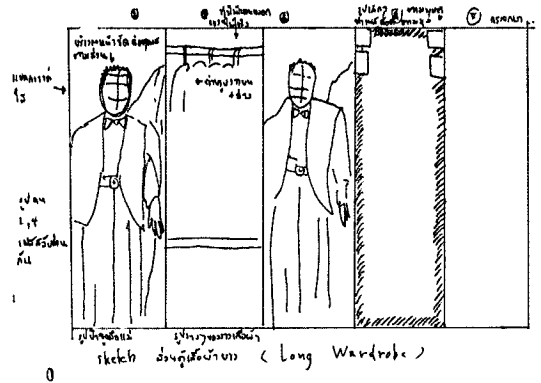
ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นและขั้นตอนช่วยลำดับความคิด อารมณ์ความรู้สึก ที่เป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นภาพ ข้าพเจ้าใช้ภาพร่างลายเส้นง่ายๆ เป็นตัวกำหนดขอบเขตและเขียนเพิ่มเติม แก้ไขเรื่อยๆ ส่วนรายละเอียดจะใส่เป็นข้อความไว้ข้างๆเพื่อไม่ให้เกิดความรกตา และเนื่องจากผลงานส่วนใหญ่ในชุดนี้เป็น 3 มิติ การทำภาพร่างให้เหมือนจริงจึงค่อนข้างยาก ต้องอาศัยความเข้าใจในความคิด ช่วยประกอบให้ภาพร่างเหล่านี้ชัดเจนขึ้น

ข้าพเจ้าคิดจากผลงานทีละชุด เมื่อทำสำเร็จเป็นชิ้นงานแล้ว จึงเริ่มคิดภาพร่างสำหรับชุดต่อไปสำหรับผลงานชุดแรก ข้าพเจ้าเริ่มร่างภาพลายเส้นของส่วนประกอบ 4 ชิ้น ที่จะอยู่ในงานชุด

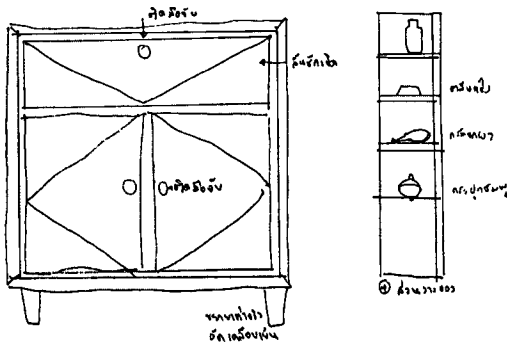
“ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 1” อันได้แก่ ตู้เสื้อผ้าที่มีกระจกใส ตู้ลิ้นชัก บานกระจกเงาและชั้นวางของ โดยพยายามแสดงให้เห็นถึงระนาบของภาพต่างๆ ที่จะทับซ้อนกัน รวมถึงภาพที่จะปรากฏในชุดงานนี้ทั้งหมด เมื่อได้ภาพร่างที่ชัดเจนทางความคิดแล้ว ก็นำไปจัดสร้างถ่ายภาพและตกแต่งภาพโดยมีการแก้ไข ปรับเปลี่ยนภาพร่างเหล่านี้อยู่หลายครั้ง หลังจากที่ทดลองนำไปทำแล้ว ไม่ได้ผลทางอารมณ์และความคิดที่ต้องการ

ภาพที่ 3.4 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

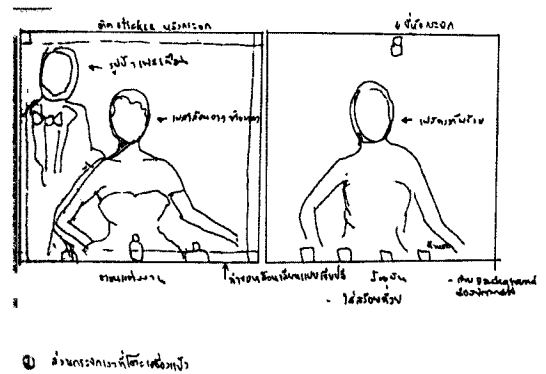

ภาพที่ 3.5 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

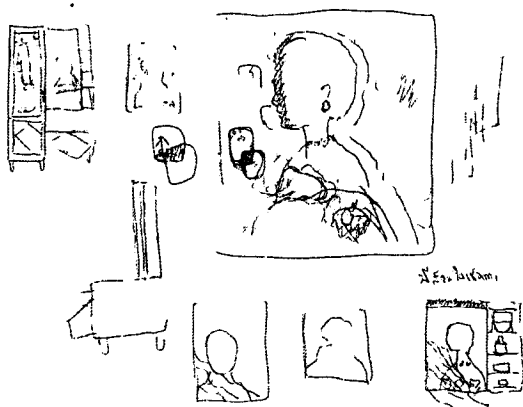
(๑) ล่างโต๊ะเครื่องแป้ง

ภาพที่ 3.6 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

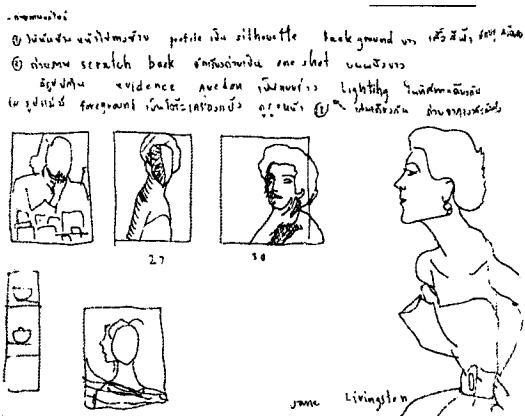

(๑) ส่วนกระจกที่โต๊ะเครื่องแป้ง

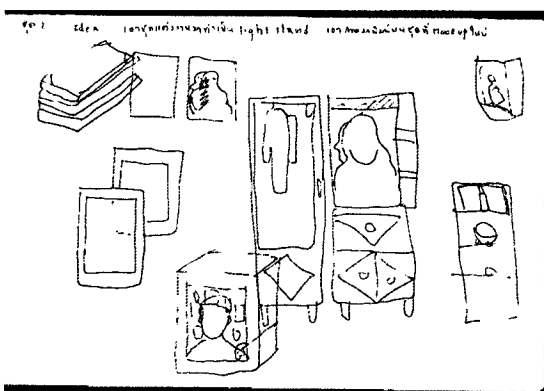
ภาพที่ 3.7 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

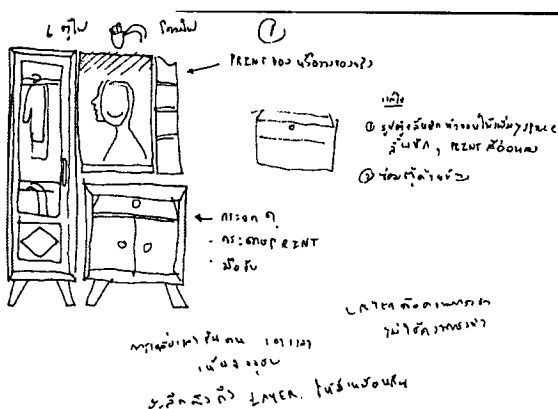
ภาพที่ 3.8 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

ภาพที่ 3.9 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

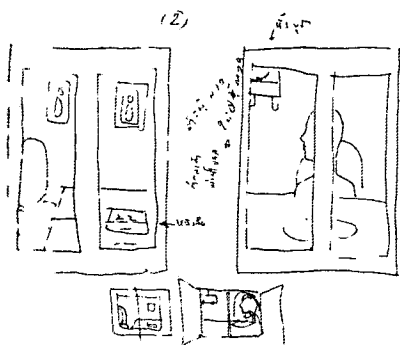

ภาพที่ 3.10 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

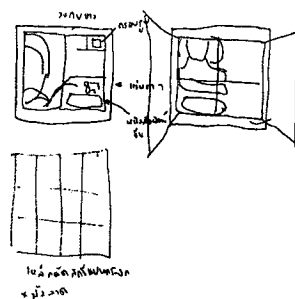

ภาพที่ 3.11 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 1

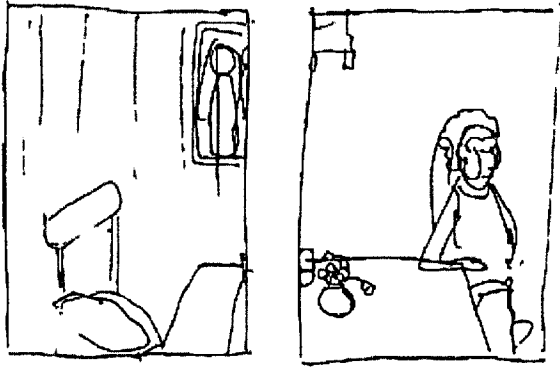
ในผลงานชุด “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 2” ก็เช่นกัน มีการใช้ภาพร่างลายเส้นเพื่อแสดงความคิดให้ออกมาเป็นภาพ และนำไปสร้างสรรค์ด้วยวิธีการทางถ่ายภาพและตกแต่งภาพ แต่ผลที่ออกมาครั้งแรกยังไม่มีความสมบูรณ์พอ ข้าพเจ้าเขียนภาพร่างชุดใหม่ขึ้น แก้ไขข้อจำกัด และข้อบกพร่องให้มีความสมบูรณ์ขึ้น ก่อนนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง

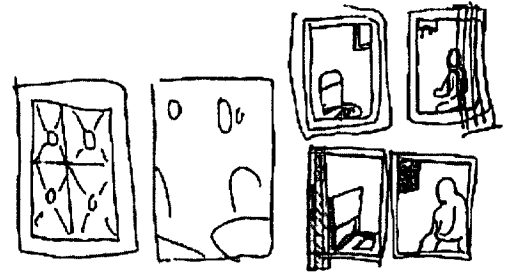
ภาพที่ 3.12 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

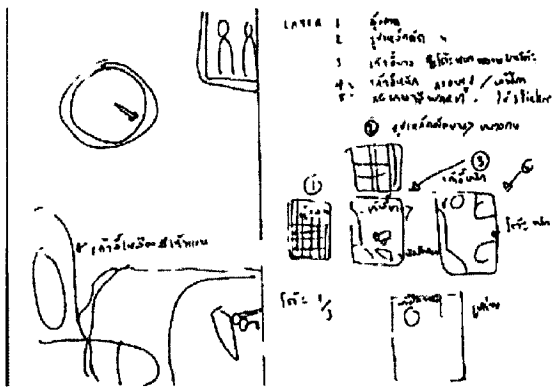
ภาพที่ 3.13 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

ภาพที่ 3.14 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

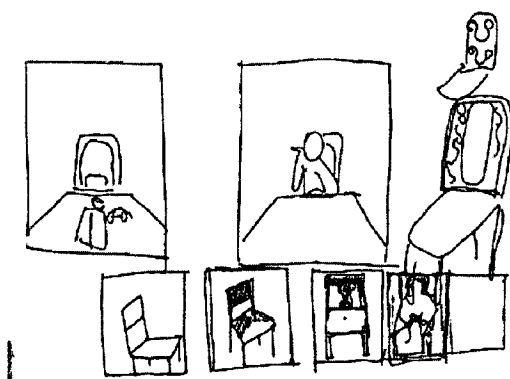
ภาพที่ 3.15 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

ภาพที่ 3.16 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

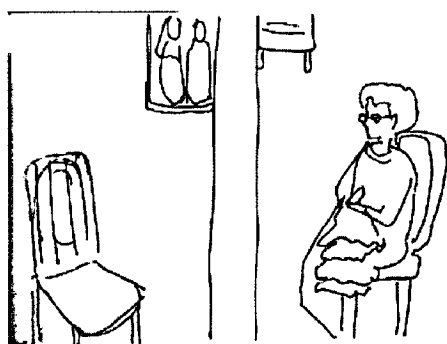
ภาพที่ 3.17 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

ภาพที่ 3.18 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

ภาพที่ 3.19 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

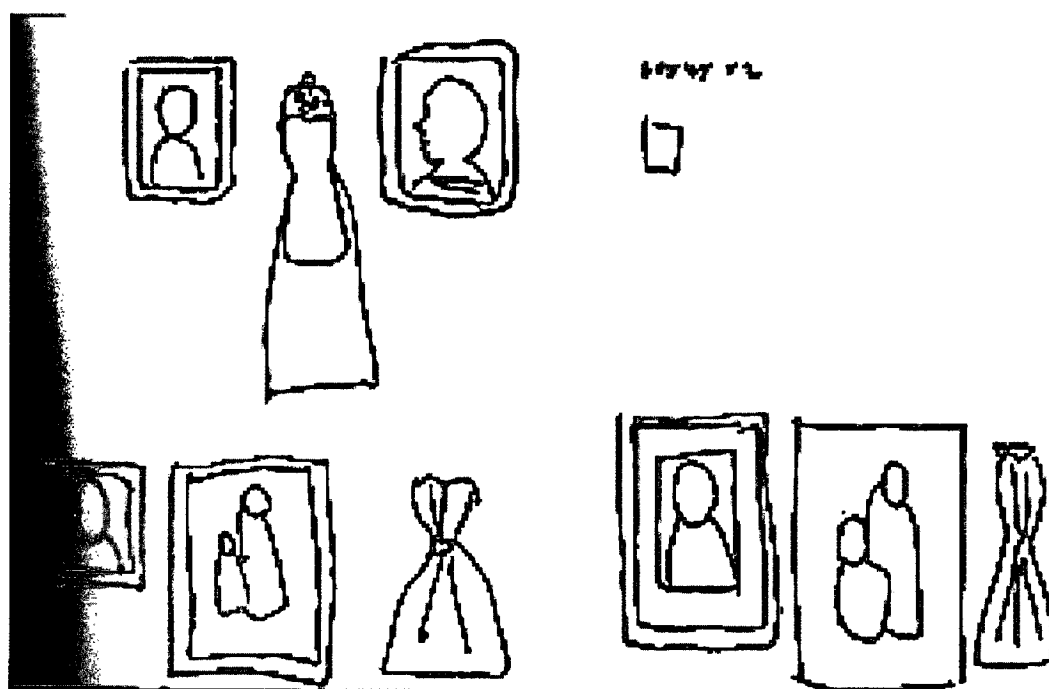

ภาพที่ 3.20 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

ภาพที่ 3.21 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 2

ในผลงานชุดสุดท้าย “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 3” ข้าพเจ้าใช้ภาพร่างลายเส้นแบบหยาบ ในการพัฒนาความคิด เนื่องจากเป็นชุดที่ต้องทำเสริมขึ้น เพื่อให้งานโดยรวมมีความสมบูรณ์ จึงมีข้อจำกัดเรื่องของความคิดและเวลาอยู่มาก

ภาพที่ 3.22 ภาพร่างลายเส้นของผลงานชุดที่ 3

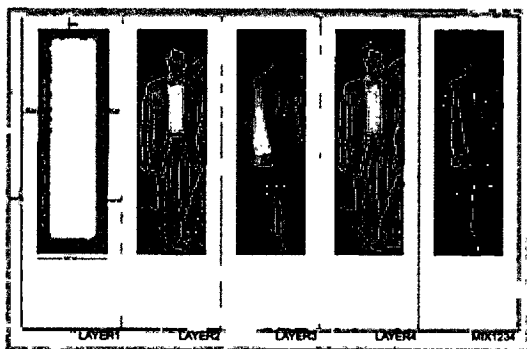
3.3 การสร้างสรรค์

เมื่อได้พัฒนาแนวความคิดและอารมณ์ของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ผ่านกระบวนการทำภาพร่างลายเส้นแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือการนำแบบร่างเหล่านั้นไปเป็นต้นแบบ เพื่อขยายและผลิตเป็นผลงานจริงต่อไป

กรรมวิธีหลักในผลงานทั้ง 3 ชุดนี้ ก็คือ การใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อในการนำเสนอ เรื่องราวทางอารมณ์และแนวความคิดที่เกิดขึ้น โดยอาศัยโปรแกรมการตกแต่งภาพทางคอมพิวเตอร์เข้ามาควบคุมคุณภาพของภาพให้สมบูรณ์

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 3 ชุดนี้ มีลำดับขั้นตอนในการทำงานที่ใกล้เคียงกัน โดยการจัดสร้างผลงานครั้งละชุด จนสำเร็จถึงเริ่มผลงานในชุดต่อไป เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้นข้าพเจ้าจึงขออธิบายขั้นตอนเหล่านี้ โดยการอธิบายผลงานแยกเป็นชุดตามลำดับดังนี้

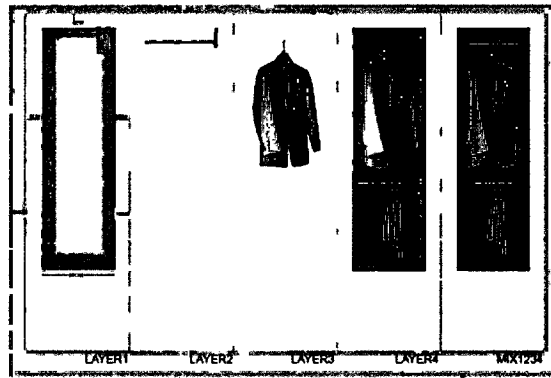
ชุดแรก “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 1” ขั้นตอนการทำงานเริ่มต้นจากการกำหนดขนาดและสัดส่วนของชิ้นงานที่ต้องการสร้างสรรค์ จากนั้นก็ส่งงานให้ช่างเฟอรันิเจอร์เป็นผู้ผลิตชุดงานนี้ โดยให้ลอกเลียนจากชิ้นงานต้นฉบับให้ใกล้เคียงที่สุด เพื่อผลทางอารมณ์และความรู้สึก ในช่วงที่รอการผลิต ข้าพเจ้าก็ได้ถ่ายภาพสิ่งของและบุคคลที่จะปรากฏในงานชุดนี้ด้วยกล้องดิจิทัล และนำไปตกแต่งภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ได้ตามแนวความคิดเหมือนภาพที่ร่างไว้ บางครั้งผลที่ได้ออกมายังไม่ดีนัก ก็ต้องมีการถ่ายภาพและตกแต่งภาพแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นตอนต่อมาคือการเลือกวัสดุที่ใช้พิมพ์ภาพ ทั้งเรื่องของความหนาหรือลักษณะการสะท้อนของพื้นผิว จากนั้นจึงนำไปพิมพ์ด้วยกรรมวิธีทางดิจิทัลลงบนพื้นผิวแล้วสังเกตผลที่เกิดขึ้น อาจมีการพิมพ์แก้ไขจนได้ผลที่ต้องการ นำรูปภาพที่พิมพ์บนวัสดุเหล่านั้นอันได้แก่ กระชกเงา กระชกใส แผ่นอะคริลิกใส มาประกอบกันกับชิ้นงานเครื่อง เรือนไม้ ที่ได้สั่งทำก่อนหน้า พร้อมนำไปติดตั้ง

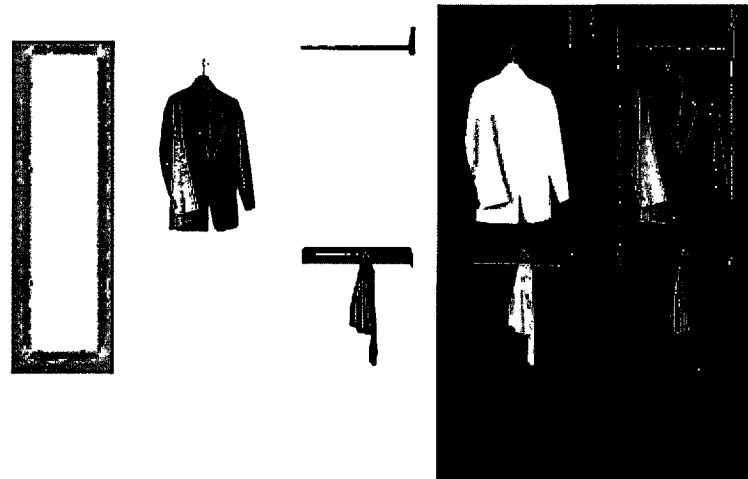
ภาพที่ 3.23 ภาพถ่ายสำหรับภาพร่างที่ 3.5

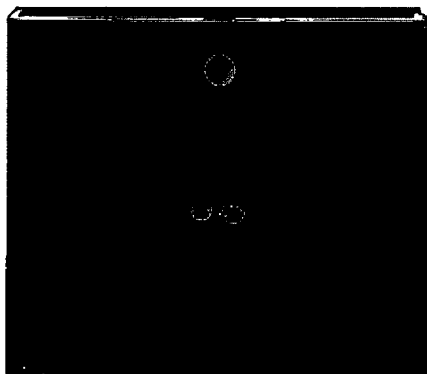
ภาพที่ 3.24 ภาพถ่ายสำหรับภาพร่างที่ 3.5

ภาพที่ 3.25 ภาพแสดงการแยกระนาบภาพ บนแผ่นอะคริลิกใสในตัวเสื้อผ้าน

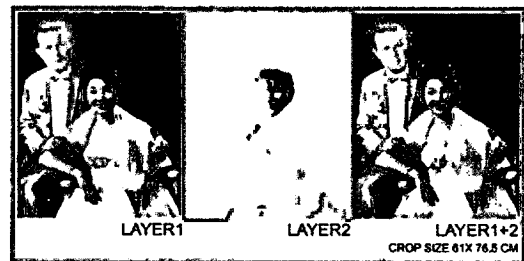

ภาพที่ 3.26 ภาพแสดงการแยกระนาบภาพ บนแผ่นอะคริลิกใสในตัวเสื้อผ้าน (แก้ไข)

DI CUT 61X70 CM

ภาพที่ 3.27 ภาพถ่ายของตู้ลิ้นชัก

ภาพที่ 3.28 ภาพถ่ายของภาพร่างที่ 3.7

ภาพที่ 3.29 ภาพถ่ายก่อนการตกแต่งภาพ สำหรับภาพร่างที่ 3.7

ภาพที่ 3.30 ภาพถ่ายแก้ไข สำหรับภาพร่างที่ 3.7

LAYER1

LAYER2

LAYER1+2
CROP SIZE 61X 76.5 CM

ภาพที่ 3.31 ภาพถ่ายแก้ไขสำหรับภาพร่างที่ 3.7

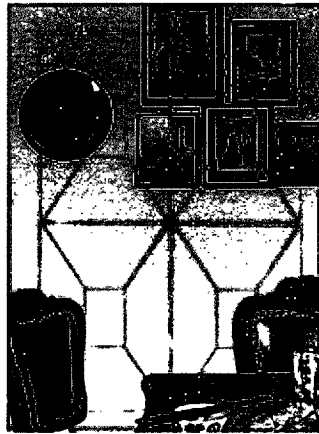

ภาพที่ 3.32 ภาพถ่ายตามภาพร่างที่ 3.8

ภาพที่ 3.33 ภาพถ่ายตามภาพร่างที่ 3.8 (แก้ไข)

ชุดที่สอง “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 2” ก็มีขั้นตอนที่คล้ายกันกับ ชุดที่ 1 ข้าพเจ้าเริ่มต้นจากการเลือกบานหน้าต่างมุ้งลวด ที่รีอมาจากบ้านเก่า กำหนดขนาดและรูปแบบให้ช่างเฟอร์นิเจอร์ไปผลิตเป็นกล่องไม้ พร้อมบานวงกบจำลองสีเดียวกันกับบานหน้าต่าง จากนั้นก็ได้ถ่ายภาพสิ่งของและบุคคลที่จะปรากฏในงานชุดนี้ แล้วนำไปตกแต่งภาพ แต่ภาพที่ออกมาในครั้งแรก ยังไม่ตรงตามแนวความคิดที่ตั้งไว้ ข้าพเจ้าจึงจัดถ่ายภาพพร้อมตกแต่งภาพอีกครั้ง ผลที่ออกมาจึงเป็นที่น่าพอใจ แล้วนำไปพิมพ์ลงบนแผ่นอะคริลิกใส และแผ่นพลาสติกขาว นำมาประกอบกันในกล่องไม้และวงกบที่ได้เตรียมไว้ พร้อมติดตั้งในสถานที่จัดแสดง

ภาพที่ 3.34 ภาพถ่ายที่ตกแต่งภาพแล้ว ตามภาพร่าง 3.15 และ 3.16

ภาพที่ 3.35 ภาพถ่ายแยกระนาบตามภาพร่างที่ 3.21

ภาพที่ 3.26 ภาพถ่ายที่ตกแต่งภาพแล้ว ตามภาพร่างที่ 3.21

ชุดที่สาม “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง3” ชุดนี้มีขั้นตอนการทำงานที่แตกต่างจาก 2 ชุดแรก เนื่องจากเป็นผลงานที่ต้องจัดทำเสริมเข้ามา เพื่อเพิ่มน้ำหนักทางความคิดให้กับงาน 2 ชุดแรก งานชุดนี้ถูกจำกัดด้วยระยะเวลาการทำงานที่น้อยมาก ขั้นตอนการสร้างสรรค์เริ่มจาก การเลือกภาพที่ได้ตามแนวคิดและอารมณ์ที่ต้องการ จาก ไฟล์ดิจิทัลที่มีอยู่แล้ว นำไปอัดขยายให้ได้ขนาดตามต้องการ แล้วนำไปใส่กรอบไม้สีเข้ม เพื่อเพิ่มเรื่องราวในอดีตให้ชัดเจนขึ้น จากนั้นจึงทำการซ่อมแซมชุดแต่งงานของเจ้าสาว ซึ่งเป็นชุดที่มารดาของข้าพเจ้าใช้ใส่จริงในวันแต่งงาน เมื่อ 40 กว่าปีมาแล้ว ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด แล้วจึงนำไปติดตั้งตามตำแหน่งที่กำหนดไว้ในภาพร่าง

ภาพที่ 3.37 ภาพถ่ายที่ถูกเลือกมาขยายตาม
ภาพร่างที่ 3.22

ภาพที่ 3.38 ภาพถ่ายที่ถูกเลือกมาขยายตาม
ภาพร่างที่ 3.22

ผลงานทั้ง 3 ชุดนี้สร้างสรรค์ขึ้น โดยความคิดที่ได้จากเรื่องราวในอดีต ผ่านเครื่องเรือนไม้ และส่วนประกอบของบ้านที่ถูกจำลองขึ้น ข้าพเจ้าจึงจัดแสดงผลงานทั้งหมด ในบริบทของห้องสีขาวที่ปิดทึบ เพื่อให้ได้บรรยากาศของบ้าน มากกว่าที่จะเลือกติดตั้งงานในพื้นที่เปิดโล่ง อีกทั้งการใช้ผนังสีขาวขนาดใหญ่ล้อมรอบผลงาน จะช่วยลดการรบกวนทางสายตา ทำให้ผลของภาพที่เกิดจากการทับซ้อนระนาบกันดูชัดเจนขึ้น ตลอดจนช่วยทำให้ภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นบนกระจกใส อะคริลิกใส และกระจกเงาเด่นชัดขึ้นเพิ่มมิติและความสมจริงให้กับผลงานโดยรวม ได้ดังที่ตั้งใจไว้

ภาพที่ 3.39 บรรยากาศในสถานที่ติดตั้งผลงาน

ภาพที่ 3.40 บรรยากาศในสถานที่ติดตั้งผลงาน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

จากการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง ภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึกในสถานะของมิติและกาลเวลา ซึ่งเป็นผลงานที่มีแนวทางแบบคอนเซ็ปชวลอาร์ต สื่อผสม และการจัดวาง โดยอาศัยวิธีการถ่ายทอดด้วยเทคนิคภาพถ่าย การตกแต่งและพิมพ์ภาพด้วยกรรมวิธีทางดิจิทัลลงบนวัสดุต่างๆ จำนวน 3 ชุด ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ถึงความคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ได้ โดยแยกเป็น 3 ส่วนดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ผลงานโดยรวม

ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้จากหนังสือองค์ประกอบของศิลปะ ที่เขียนโดยศาสตราจารย์ชูลด์ นีม์เสมอ และ Art Fundamentals, Theory and Practice ของ Otto G. Ocvirk มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ดังนี้

4.1.1 เรื่องราว (Subject)

การสูญเสียชีวิตของบิดาที่สะท้อนถึงความไม่แน่นอนของชีวิต ความรัก ความผูกพันของบิดาและมารดา

4.1.2 เนื้อหา (Content)

แสดงถึงความผูกพัน ความเศร้า และความคิดถึงของมารดา ผ่านมุมมองของข้าพเจ้า

4.1.3 การแสดงออก (Expression)

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้มีการแสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์ที่เหงา โดดเดี่ยว และเศร้าด้วยโทนสีที่ไม่ฉูดฉาด การใช้น้ำหนักที่ไม่ตัดกันอย่างรุนแรง รวมถึงมีการใช้สัญลักษณ์ทางความคิด

4.1.4 สัญลักษณ์ (Symbolic)

รูปทรงและวัสดุที่นำมาใช้เพื่อสื่อเป็นสัญลักษณ์ทางความคิดส่วนใหญ่เป็นสิ่งของเครื่องใช้ ส่วนประกอบของบ้าน เพื่อแทนความหมายสะท้อนความผูกพัน อารมณ์ ความรู้สึก ให้มีมิติทางความคิดที่ลึกซึ้ง

ผู้เสื่อผ้า	สัญลักษณ์	ความถี่กลับ ความลับ
ชุดสูทแต่งงาน	สัญลักษณ์	เจ้าบ่าว รูปทรงของผู้ชาย การแต่งงาน
กุญแจ	สัญลักษณ์	การขัง การปิดกั้น การขาดอิสรภาพ
ภาพสะท้อน	สัญลักษณ์	สิ่งที่ซ่อนเร้นในจิตใจ
ชุดเจ้าสาว	สัญลักษณ์	รูปทรงของผู้หญิง การแต่งงาน
กระจกเงา	สัญลักษณ์	ภาพปัจจุบัน ความไม่แน่นอน การผันแปร
ภาพทับซ้อน	สัญลักษณ์	เหตุการณ์ในอดีต ความทรงจำ
ภาพที่พรั่นเลื่อน	สัญลักษณ์	ความไม่แน่นอน ความไม่มีตัวตน
ลิ้นชัก	สัญลักษณ์	การเก็บงำอารมณ์ ความรู้สึก
ตลับใส่ซอง	สัญลักษณ์	อดีต ความทรงจำ
ภาพถ่ายแต่งงาน	สัญลักษณ์	สัมพันธ์ภาพ ความรัก
ภาพขาวดำ	สัญลักษณ์	ความทรงจำในอดีต ความคลาสสิก
เก้าอี้	สัญลักษณ์	ความว่างเปล่า การหายไป การตาย
หนังสือพิมพ์จีน	สัญลักษณ์	บิดาของข้าพเจ้า
แว่นตา	สัญลักษณ์	บิดาของข้าพเจ้า
โต๊ะ	สัญลักษณ์	สถานที่ที่พบกันเป็นประจำ
ภาพในกรอบรูป (เดี่ยว)	สัญลักษณ์	อดีต ความอ้างว้าง การห่างเหิน มิติที่ต่างกัน
หลอดด้าย	สัญลักษณ์	ทิศทางการ ไปข้างหน้า
กรรไกร	สัญลักษณ์	การตัด การยุติ
หมอนอิง	สัญลักษณ์	การประคอง การพยุง
ภาพที่ผู้กร่อน	สัญลักษณ์	ร่องรอยของอดีต ความไม่แน่นอนการ เสื่อมสลาย
ภาพกระจกที่แตก	สัญลักษณ์	ร่องรอยของอดีต ความไม่แน่นอนการ เสื่อมสลาย
คราบบนกระจก	สัญลักษณ์	ร่องรอยของอดีต ความไม่แน่นอนการ เสื่อมสลาย
กรอบรูป	สัญลักษณ์	การปิดกั้น การแยกกันอยู่ ความ โดดเดี่ยว
ชุดแต่งงาน	สัญลักษณ์	ความรัก ความผูกพัน ภาพสะท้อนของ กาลเวลา

4.1.5 ทักษะธาตุ (Visual Elements)

ทักษะธาตุหลัก ได้แก่

- สี** ใช้สีโทนขาวดำและน้ำตาล (Sepia) เพื่อแสดงถึงอดีต ความเศร้า หม่นหมองและสีของวัสดุจริง เพื่อแสดงความเป็นปัจจุบัน มีการใช้สีม่วงเพื่อให้เด่นออกมาจากบรรยากาศในโทนสีเหลือง
- น้ำหนัก** ใช้โทนน้ำหนักที่ใกล้เคียงเพื่อรักษาอารมณ์ของภาพ ไม่ให้เกิดความขัดแย้งมาก จะได้เกิดบรรยากาศของความเยียบเหงา สลัว และวังเวง
- รูปทรง** ใช้รูปทรงคน และวัสดุที่เป็นรูปทรงจริง (Realistic)
- พื้นผิว** มีการใช้พื้นผิวของวัสดุจริงทั้งที่เรียบ เช่น ไม้ทาสี มัน เช่น แผ่นกระจก พื้นผิวกระด้างของโลหะ และมุ้งลวดตลอดจนพื้นผิวที่ลื่นและหยาบของผ้าที่เป็นวัสดุหลักในชุดเจ้าสาว
- พื้นที่ว่าง** ใช้เพื่อให้เกิดมิติลวง เกิดความรู้สึกร้างว่าง เหงาและใช้เพื่อนำรูปทรงที่ต้องการให้เห็นเด่นชัดขึ้นมา

4.1.6 องค์ประกอบศิลป์ (Composition)

โครงสร้างหลักขององค์ประกอบ เน้นการจัดวางให้กลมกลืนกัน มีทิศทางนำสายตาสู่จุดสำคัญ โดยให้สัมพันธ์กันในแต่ละชุด

4.2 การวิเคราะห์ผลงานรายชิ้น

4.2.1 ผลงานชิ้นที่ 1 “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 1”

ผลงานชิ้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นทางความคิดของชิ้นต่อๆ มา เป็นการจำลองแบบของชุดเครื่องเรือนในวันแต่งงานบิดาและมารดาของข้าพเจ้า เป็นการนำสิ่งของที่ข้าพเจ้ามีความประทับใจมาสร้างให้เกิดชิ้นงานทางศิลปะขึ้น โดยใช้วัสดุจริงที่จัดทำขึ้นใหม่ เพื่อให้ลวดลายของต้นฉบับอันประกอบด้วยชิ้นงาน 4 ชิ้น คือส่วนของตู้เสื้อผ้าที่เป็นกระจกใส ตู้ลิ้นชัก กระจกเงาและชั้นวางของ โดยจัดวางรวมกันตามแบบของชุดเครื่องเรือนต้นฉบับ ตู้เสื้อผ้านี้มีรูปทรงสูงโปร่ง เป็นตัวแทนของบิดาและผู้ชาย ภายในมีการซ่อนรูปชุดเสื้อสูทที่แขนอยู่ พร้อมกางเกงชุดเดียวกันที่พาดอยู่บนราว พื้นหลังเป็นกระจกเงา ที่ให้ผลของแสงสว่าง และสร้างภาพสะท้อนกลับทำให้เกิดมิติลวงตา การทับซ้อนของระนาบภาพ สื่อความหมายถึง การทับซ้อนของอดีตและความทรงจำ ภาพเงาสะท้อนเสื้อสูทแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นและคิดถึงที่มีอยู่ตลอดเวลา ภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นนี้

ให้ผลในการมองเห็นที่เหมือนเป็นรูปทรง 3 มิติ เกิดการลวงตาให้ไม่แน่ใจว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นภาพลวง หรือเป็นสิ่งที่มืออยู่จริง เหมือนดังไตรลักษณ์

ภาพคู่ลึนชักถูกถ่ายจากกล้องดิจิทัล นำไปใส่กรอบกระจก พิมพ์ลงบนกระดาษอัดภาพขนาดเท่าต้นฉบับ นำไปใส่กรอบกระจกที่มีการซ้อนภาพลึนชักรูปเดียวกันอยู่ เมื่อวางประกอบเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการลวงตาเหมือนลึนชักถูกเปิดออกจริง เป็นตัวแทนของความลับ การเก็บซ่อนอารมณ์ความรู้สึก ที่เป็นตัวแทนของมารดา

กระจกเงา ถูกวางซ้อนด้วยแผ่นอะคริลิกใสขนาดเท่ากัน ที่พิมพ์ภาพเลียนรางของมารดาในชุดเจ้าสาว ที่ปรากฏให้เห็นในบางมุมมองเป็นสัญลักษณ์ของความไม่แน่นอน ไม่มีตัวตนของไตรลักษณ์

ชั้นวางของแนวตั้ง 4 ชั้น จัดทำขึ้นใหม่ตามต้นฉบับ วางประกอบติดกับกระจกเงาทางด้านขวาของผู้ชม มีการติดภาพถ่ายของน้ำหอม และตลับเก็บของไว้บนชั้นทั้งสอง เพื่อลวงตาให้ดูเป็นของจริง วางหวีและตลับเก็บของกระจกกระจิกที่เป็นของจริงให้เกิดความไม่แน่ใจ ว่าสิ่งใดมีอยู่จริงสิ่งใดเป็นภาพลวงตา

4.2.2 ผลงานชิ้นที่ 2 “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 2”

เป็นการสร้างรูปทรงสี่เหลี่ยม 2 รูป ในรูปแบบของบานหน้าต่างมุ้งลวด ที่มีภาพเรียงซ้อนอยู่ภายใน ภาพทางซ้ายแทนการทับซ้อนของความทรงจำด้วยเทคนิคการวางซ้อนของภาพที่พิมพ์บนวัสดุใส ภาพทางขวาเป็นภาพพิมพ์บนแผ่นพลาสติกขาว 1 แผ่น ไม่มีการทับซ้อน เพื่อแทนมิติของปัจจุบัน ภาพทางซ้ายจะทับซ้อนกัน 2 ชั้น เพื่อสร้างการลวงตาให้แก้อึดแน่นออกมาจากภาพ สื่อความหมายแทนที่ที่เคยเป็นที่ประจำของบิดา ซึ่งตอนนี้เหลืออยู่เพียงเก้าอี้เปล่า บน โต๊ะมีหนังสือพิมพ์จีนและแวนดาวางทับซ้อน ให้ลอยอยู่เหนือภาพ โต๊ะ เพื่อสร้างความเหนือจริงขึ้น ภาพถ่ายคู่แต่งงานด้านหลัง เป็นเสมือนตัวแทนของชีวิตคู่ในอดีต ภาพทางขวา เป็นภาพมารดาของข้าพเจ้านั่งสอยชุดแต่งงานอยู่ อารมณ์ในภาพดูเจ็บ เหนง เศร้า แต่ให้ความสะเทือนใจได้ มีภาพเดียวเหมือนของบิดาในกรอบ เพื่อสื่อความหมายของการแยกกันด้วยภาพถ่าย มิติและกาลเวลา โดยมีการเชื่อมด้วยเส้นนอนของโต๊ะ และทิศทางนำสายตาจากภาพมารดาสู่เก้าอี้ที่ว่าง

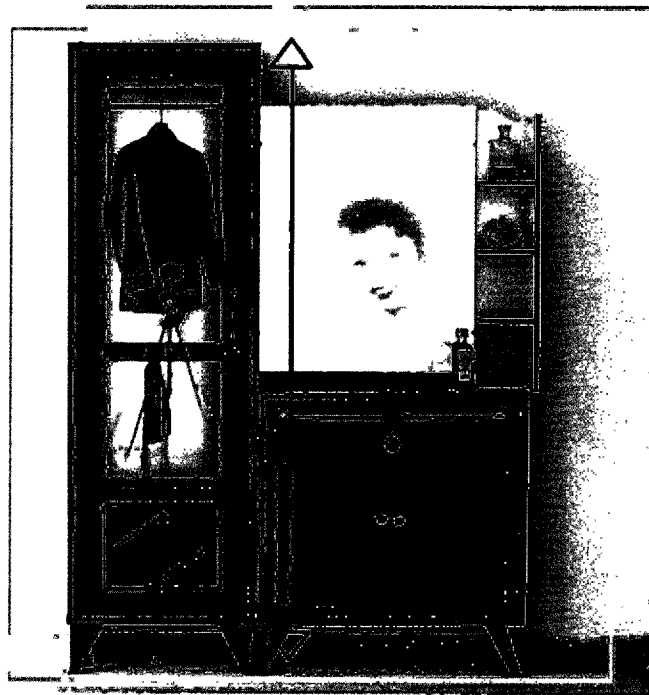
4.2.3 ผลงานชิ้นที่ 3 “ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 3”

ภาพชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเน้นย้ำ รูปทรง เนื้อหา เรื่องราว ของ 2 ภาพแรกให้เด่นชัดและสัมพันธ์กันมากขึ้น มีการใช้วัสดุจริงคือภาพถ่ายที่ขยายจากต้นฉบับ 2 ภาพ ชุด เจ้าสาว ที่ใช้ในวันแต่งงานเมื่อ 47 ปีที่แล้ว มาจัดวางเป็นองค์ประกอบทางศิลปะ รูปถ่ายที่เลือกมาขยายใส่กรอบ รูปแรกเป็นรูปเหมือน (Portrait) บิดาของข้าพเจ้าในวัยหนุ่ม ที่ถูกทำให้ชัดแย้งด้วยรูปร่างของคราบน้ำที่กักคร่อนบริเวณโดยรอบของภาพ รูปที่ 2 เป็นรูปถ่ายคู่ในชุดแต่งงาน ที่ข้าพเจ้าทำขึ้นใหม่จาก

ต้นฉบับเนกาตีฟขาวดำของฟิล์มที่เป็นกระจก ซึ่งแตกร้าวไปตามวันเวลา เมื่อนำมาขยายให้มีขนาดใหญ่ขึ้นก็ทำให้เกิดความเด่นและหยุดสายตา จัดวางให้ลำดับถัดมาด้วยชุดเจ้าสาวสีเหลืองหม่น ที่ดูเสมือนแขวนติดอยู่กับผนังทั้งภาพ 2 ภาพ และชุดเจ้าสาวนี้เป็นเสมือนตัวแทนของช่วงเวลาแห่งความสุขในอดีต ที่สะท้อนถึงสังขาร และการเสื่อมสภาพตามวันเวลาที่ผ่านไป สื่อความหมายถึงความไม่จีรังในทุกสรรพสิ่ง

4.3 การวิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบ

ข้าพเจ้าได้นำผลงานทั้ง 3 ชิ้น มาวิเคราะห์ในเชิงลึกถึง โครงสร้างทางองค์ประกอบศิลป์ ที่ให้ผลทางสายตาของผู้ชม อันนำไปสู่กระบวนการรับรู้ทางอารมณ์และความรู้สึกต่อไป

ภาพที่ 4.1 แสดงโครงสร้างองค์ประกอบหลัก

ภาพที่ 1 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 1

โครงสร้างหลักประกอบด้วยรูปทรงสี่เหลี่ยม 1 รูป ที่เกิดจากชิ้นงาน 4 ชิ้น ประกอบเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความมั่นคงของรูปทรง ส่วนเด่นของภาพ คือภาพสะท้อนของชุดสูทในแผ่นกระจก ที่ประกอบให้ลอยแยกออกมาจากพื้นหลัง จัดวางในลักษณะสมดุลแบบใกล้เคียงกัน (Approximate Symmetrical Balance) มีการใช้ที่ว่างบนฉากหลังของรูปชุดสูทและรูปบนกระจกเงา เพื่อเน้นให้เกิดความเป็นเด่น (Dominance) ภาพของชุดสูทวางเหลื่อมกันเป็นชั้น (Layer) ทำให้เกิดมิติลวงตา (Illusionary Dimension) สร้างความเคลื่อนไหว (Movement) ในทิศทางของการมองใน

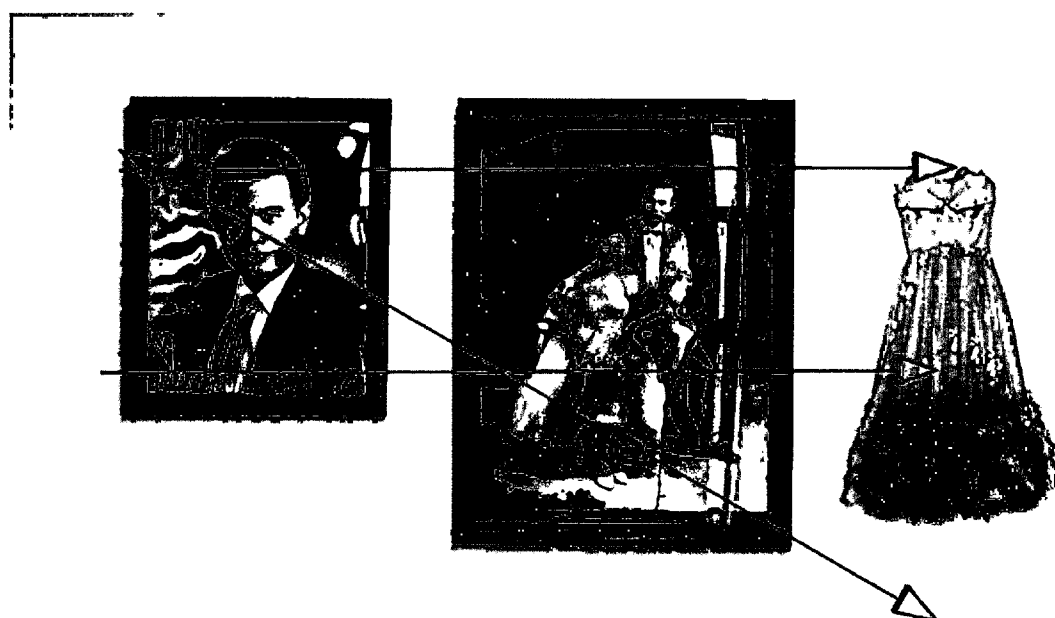
มุมมองต่างกัน ในขณะที่เดียวกันก็มีเรื่องของเวลา (Timing) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ชั้นวางของที่แบ่งเป็น 4 ส่วน ถูกวางตาด้วยการตีครูปถ่าย และจัดวางวัสดุจริง ทำให้เกิดจังหวะทางสายตา ในเรื่องของน้ำหนักฝั่งทางตู้เสื้อผ้าจะมีน้ำหนักมากกว่าโต๊ะเครื่องแป้ง เนื่องจากมีความเข้มของภาพมากกว่า มีการลดสัดส่วนของชุดสุทหลงเพื่อวางตาให้ดูลอยและอยู่ลึกลงไป

ภาพที่ 4.2 แสดงโครงสร้างองค์ประกอบหลัก

ภาพที่ 2 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 2

โครงสร้างหลักคือรูปทรงสี่เหลี่ยม 2 รูป ที่มีสัดส่วนเท่ากัน ให้ความรู้สึกที่สมดุลที่ใกล้เคียงกัน มีทิศทางของเส้นขอบโต๊ะที่เชื่อมทั้ง 2 ภาพให้เข้าหากัน รูปทรงสามเหลี่ยมเกิดจากเก้าอี้ และคนรวมเข้ากับกรอบรูปที่อยู่ในตำแหน่งใกล้เคียงกันทั้ง 2 ภาพ ทิศทางที่เชื่อมกัน เกิดจากทิศทางการมองของหน้า ที่หันไปหาอีกฝั่งไปยังด้านภาพเก้าอี้ ภาพของเก้าอี้ทางซ้ายมีอวางทับซ้อนเหลื่อมอยู่เป็นชั้น ทำให้เกิดมิติลวงตา ความเคลื่อนไหวและเวลา สัดส่วนของเก้าอี้ถูกทำให้เล็กลงกว่าจริงสร้างให้เกิด การผลัดกระยะเพื่อให้ดูลึกเข้าไปด้านหลัง

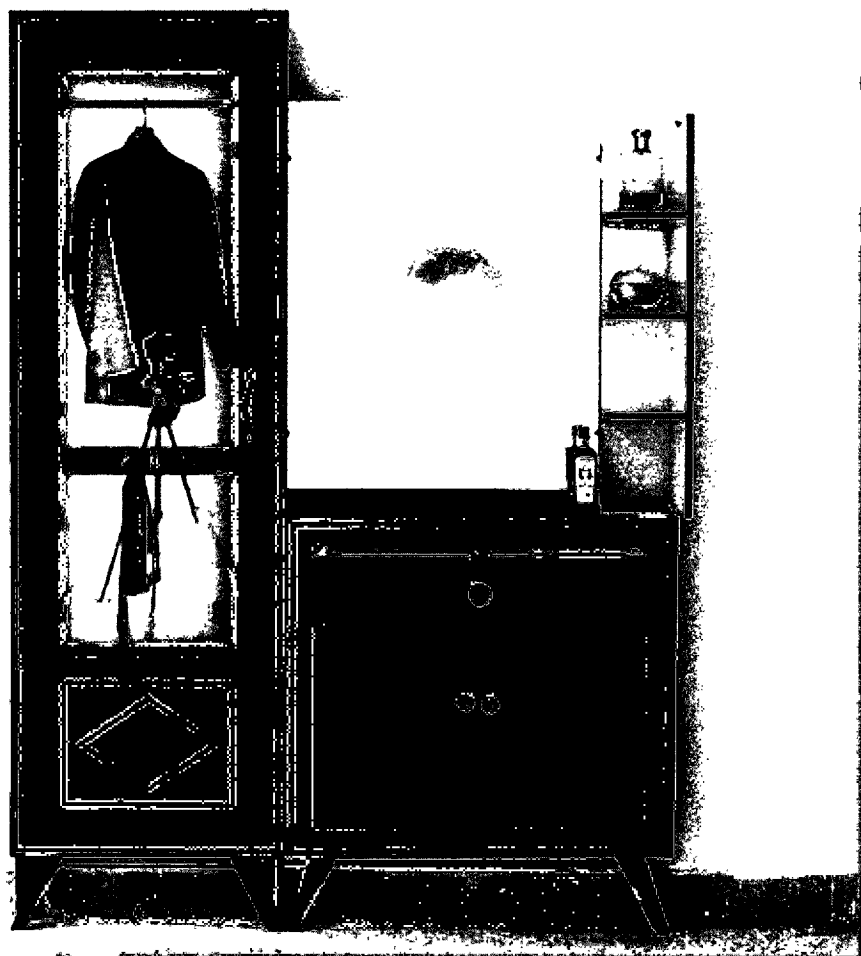

ภาพที่ 4.3 แสดงโครงสร้างองค์ประกอบหลัก

ภาพที่ 3 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึง 3

โครงสร้างหลักคือรูปทรง 4 เหลี่ยม 2 รูป และรูปทรงอิสระ 1 รูป ที่ให้ความสมดุลที่ใกล้เคียงกัน มีทิศทางเคลื่อนไหวจากภาพซ้ายไปยังชุดเจ้าสาวที่ถูกดวงตาให้เล็งลง จากการเปรียบเทียบขนาดกับกรอบรูปทั้ง 2 มีการเชื่อมโยงเรื่องราวระหว่างภาพเจ้าสาวที่สวมชุดในรูป กับชุดเจ้าสาวจริง ก่อให้เกิดผลของการสื่อเลี่ยนระหว่างระนาบ (Plane) และ 3 มิติ (Plastic)

ผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 4.4 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึงหมายเลข 1. 2552. สื่อผสม. 182 x 130 ซม.

ภาพที่ 4.5 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึงหมายเลข 2. 2552. สื่อผสม. 135 x 200 ซม.

ภาพที่ 4.6 ภาพสะท้อนแห่งความคิดถึงหมายเลข 3. 2552. สื่อผสม. 120 x 220 ซม.

บทที่ 5

สรุปผลการสร้างสรรค์

ผลงานศิลปกรรมชุดภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึก ในสภาวะของมิติและกาลเวลา ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากความทรงจำ ความรู้สึก อารมณ์ และประสบการณ์ตรงของข้าพเจ้า ที่มีต่อการเสียชีวิตอย่างกะทันหันของบิดา จากการศึกษาที่ได้ดูแลมารดาอย่างใกล้ชิดทำให้ข้าพเจ้ามีโอกาสได้รับรู้ถึงสัมพันธภาพที่งดงามของความรัก ความผูกพัน ระหว่างบิดา มารดา ที่สะท้อนผ่านอารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนคำพูดของมารดาของข้าพเจ้า ในขณะเดียวกันได้มองเห็น ความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในชีวิต ตามหลักของไตรลักษณ์ในพุทธศาสนาด้วย

การสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าในผลงานชุดนี้ เป็นการใช้เทคนิคการถ่ายภาพและตกแต่งภาพมาพิมพ์ลงบนวัสดุใส และสะท้อนแสงได้ อย่างกระจกเงา กระจกใส และแผ่นอะคริลิกใส นำไปประกอบลงเป็นระนาบทับซ้อนลงบนเครื่องเรือนไม้ หรือส่วนประกอบของบ้าน เช่น หน้าต่างที่จัดทำขึ้นใหม่ โดยสร้างเลียนแบบขนาดและวัสดุ ตามลักษณะของการใช้งานทั่วไป มีทั้งการสกัดตัดทอนให้ง่ายขึ้น การเสริมเพิ่มซ้อนของวัสดุเพื่อให้เกิดอารมณ์มากขึ้น ตามภาพร่างที่เขียนไว้ เพื่อควบคุมแนวความคิด มีการปรับปรุงวัสดุ และรูปแบบในขั้นตอนการทำงานจริง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จัดวางประกอบกันให้เป็นชุด มุ่งให้เกิดความงามทางสุนทรียภาพและอารมณ์ความรู้สึกเป็นส่วนใหญ่

ผลงานชุดภาพสะท้อนแห่งจิตใต้สำนึกนี้ ได้ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นขั้นตอน และการแก้ปัญหาในด้านเทคนิคจนลงตัว เป็นที่น่าพึงพอใจต่อผู้สร้างสรรค์ และสามารถพัฒนาต่อไปในทิศทางของการนำวัสดุจริง ภาพถ่าย และการสร้างวัสดุขึ้นใหม่ ให้เกิดความกลมกลืนและผลทางสุนทรียะในทางศิลปะ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ ในแนวทางการสร้างสรรค์ในรูปแบบเดียวกัน

บรรณานุกรม

เกียรติศักดิ์ ชานนารท. 2544. **การแสดงศิลปะย้อนหลัง**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งเอนด์
พับลิชชิ่ง.

ชลุด นิมเสมอ. 2534. **องค์ประกอบของศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิโชค มุกดามณี. 2545. **สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : หอศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมพร รอดบุญ. 2534. “ศิลปะแนวคอนเซ็ปชวล”. หน้า 18-21. ใน **Art and Environment**.
กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.

สมพร รอดบุญ. 2534. “ศิลปะแนวสื่อผสม Mixed Media”. หน้า 120-126. ใน **คู่มือการจัดการแสดง
ศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 37**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.

สุธี คุณาวิชยานนท์. 2547. “จัดวางศิลปะไทย”. **FINE ART**. 1(1) : 187-189.

Archer, Michael, 1994. **Installation Art**. London : Thames and Hudson.

Ocvirk, Otto G. 1998. **Art Fundamentals Theory & Practice**. USA : McGraw-Hill.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นายพงษ์ศักดิ์ ตั้งติวจา
วัน เดือน ปีเกิด 30 มกราคม 2513
สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 420 ซ.ปรีดีพนมยงค์ 42 แยก 8 ถ.สุขุมวิท 71 แขวงคลองตันเหนือ
เขตวัฒนา ก.ท.ม 10110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537 - ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 2 (ออกแบบสิ่งพิมพ์)
- ภาควิชาศิลปะการพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.
พ.ศ. 2543 - Brooks Institute of Photography, Santa Barbara, California